

Brüssel, 17.12.2018
COM(2018) 842 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Euroopa CO2-turu toimimise kohta

Sisukord

Kasutatud lühendid	3
KOKKUVÕTE.....	4
1. SISSEJUHATUS	5
2. ELi HKS-i 4. ETAPI (2021–2030) RAAMISTIK	7
2.1. Tugevdatud ELi HKS	7
2.2. Kasvuhoonegaaside heite ülekandumist käsitlevad täpsemalt suunatud eeskirjad	8
2.3. Vähesese CO ₂ -heite suunalise innovatsiooni ja energiasektori ajakohastamise rahastamine	9
3. ELi HKS-i TARISTU	11
3.1. ELi HKS-iiga hõlmatud tegevusalad, käitised ja õhusõiduki käitajad	11
3.2. Liidu register ja Euroopa Liidu tehingulogi	13
4. TURU TOIMIMINE 2017. AASTAL	14
4.1. Pakkumine: ringlusse lastud LHÜd	15
4.1.1. Piirmäär	15
4.1.2. Välja antud LHÜd	17
4.1.3. Rahvusvahelised ühikud.....	27
4.2. Nõudlus: ringlusest kõrvaldatud LHÜd	28
4.3. Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine	29
5. LENNUNDUS.....	32
6. TURUÜLEVAADE	34
6.1. LHÜde õiguslik laad ja maksustamine.....	35
7. HEITKOGUSTEGA SEOTUD SEIRE, ARUANDLUS JA TÕENDAMINE	36
8. HALDUSKORRALDUSE ÜLEVAADE	38
9. NÕUETE TÄITMINE JA SELLE TAGAMINE.....	39
10. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED	42
LISA.....	43

Kasutatud lühendid

THVd	tõendatud heitkoguste vähendamise ühikud
EMP	Euroopa Majanduspiirkond
EEX	Euroopa energiabörs
EIP	Euroopa Investeerimispank
HVÜd	heitkoguste vähendamise ühikud
ELi HKS	ELi heitkogustega kauplemise süsteem
ELi tehingulogi	Euroopa Liidu tehingulogi
ICAO	Rahvusvaheline Tsiviillennunduse Organisatsioon
ICE	ICE Futures Europe
MiFID 2	finantsinstrumentide turgude direktiiv
PFCd	perfluorosüsivesinikud

KOKKUVÕTE

Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteemiga (ELi HKS) hõlmatud rajatiste heitkogused 2017. aastal pisut suurenesid (2016. aastaga võrreldes 0,18 %). Ehkki see peatas süsteemi kolmanda kauplemisperioodi (2013–2020) algusest valitsenud heitkoguste vähenemise suundumuse, on see selgitatav SKP 2,4 %-lise reaalkasvuga, mis on suurem kui ühelgi aastal alates perioodi algusest. Suurenemise põhjustas eelkõige tööstus, samas kui energeetikasektori heitkogused vähenesid veidi juba neljandat aastat järjest (vt punkt 4.2, tabel 7). Lennundussektori tõendatud heitkogused kasvasid jätkuvalt ning suurenesid 2016. aastaga võrreldes 4,5 % (vt punkt 5, tabel 8).

ELi HKS-i läbivaadatud direktiiv, millega reformitakse süsteemi järgmiseks kümnendiks, avaldati 14. märtsil 2018. Reformi eesmärk on soodustada ELi HKS-iga hõlmatud sektorites kasvuhoonegaaside heite vähendamist 43 % võrra aastaks 2030 (kooskõlas ELi 2030. aasta kliimaeesmärkide ning Pariisi kokkuleppega võetud kohustustega), kaitsta tööstuse konkurentsivõimet ning edendada CO₂-heidet vähendavaid uuendusi ja innovatsiooni.

Kolme viimase aasta jooksul on LHÜde ülepakkumine Euroopa CO₂-turul stabiilselt vähenenud, kokku ligi poole miljardi LHÜ võrra, peamiselt tänu nn edasilükkamisele ehk LHÜde enampakkumisel müümisega viivitamisele (vt punkt 4.3, joonis 3). Reformitud HKS tugevdab ülepakkumise vähendamiseks ka turustabiilsusreservi – see on 2015. aastal loodud ELi mehhanism, mille eesmärk on vähendada LHÜde ülemäära pakkumist ning parandada ELi HKS-i vastupidavust tulevastele šokkidele. Ajavahemikuks 2019. aastast (mil reserv toimima hakkab) kuni 2023. aastani kahekordistatakse ülepakkumisest reservi paigutatavate LHÜde protsenti esialgu kokku lepitud 12 %-lt 24 %-le. Lisaks kaotavad alates 2023. aastast kehtivuse reservis hoitavad LHÜd, mis ületavad eelnenud aasta enampakkumiste mahtu. Koos turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja teistkordse avaldamisega 2018. aasta mais toovad need reformid kaasa peaaegu 265 miljoni LHÜ (16 % ülepakkumisest) paigutamise turustabiilsusreservi ajavahemikul 2019. aasta jaanuarist augustini, selmet neid enampakkumisel müüa. See vähendab enampakkumiste mahtu 2019. aasta esimesel kaheksal kuul 2018. aasta sama perioodiga võrreldes umbes 40 %.

Et anda ka edaspidi hoogu rahvusvahelisele lennunduse heitkoguste ülemaailmse kärpimise süsteemi kehtestamise protsessile ning soodustada tulevikus selle rakendamist ELis, on ELi HKS-i kohaldamisala piiramist üksnes Euroopa Majanduspiirkonnas toimuvatele lendudele pikendatud 2023. aastani. Alates 2021. aastast kohaldatakse lennundussektorile esmakordselt lineaarset vähendustegurit, millega vähendatakse lennunduse heitkoguste piirmäära 2,2 % võrra aastas.

1. SISSEJUHATUS

Alates 2005. aastast on ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ELi HKS) olnud tööstuses ja elektrienergiasektoris kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise ELi strateegia nurgakivi. See aitab olulisel määral saavutada ELi eesmärki vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2020. aastaks 1990. aasta tasemega võrreldes 20 %. Kuigi EL on seda eesmärki ületamas,¹ on jätkuvalt vaja edusamme, et vähendada kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks vähemalt 40 %, nagu on ette nähtud ELi 2030. aasta kliima- ja energiapoliitika raamistikuga². Hästi toimiv ja reformitud ELi HKS on ELi 2030. aasta eesmärgi saavutamise peamine mehhanism, soodustades süsteemiga hõlmatud sektorites kasvuhoonegaaside heite vähendamist 2005. aasta tasemega võrreldes 43 %.

Et ELi HKSis oleks võimalik seda eesmärki saavutada, võttis komisjon 2015. aastal vastu ettepaneku³ ELi HKS neljandaks kauplemisperioodiks (2021–2030) läbi vaadata. Pärast põhjalikke läbirääkimisi andsid Euroopa Parlament ja nõukogu läbivaatamisele 2018. aasta veebruaris ametliku heakskiidu ning ELi HKS-i läbivaadatud direktiiv⁴ jõustus 8. aprillil 2018.

ELi HKS-i direktiiv vaadati veel kord läbi⁵ 2017. aastal, et võtta arvesse Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) välja töötatud lennunduse heitkoguste vähendamise ülemaailmset meedet, ning süsteemi kohaldamisala piirati endiselt Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) siseste lendudega. 2017. aastal allkirjastati ka ELi ja Šveitsi vaheline leping⁶ Šveitsi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi ELi HKSiga sidumise kohta – ELi esimene selletaoline leping.

Käesolev aruanne Euroopa CO₂-turu toimimise kohta esitatakse kooskõlas direktiivi 2003/87/EÜ⁷ (ELi HKS-i direktiiv) artikli 10 lõikega 5 ja artikli 21 lõikega 2. Direktiivi kohaselt on aruande eesmärk anda igal aastal korrapärane ülevaade Euroopa CO₂-turu arengust.

¹ 2015. aastal oli ELi kasvuhoonegaaside heide hinnanguliselt juba 22 % väiksem kui 1990. aastal.

² Riikide prognooside kohaselt vähenevad heitkogused 2020. aastaks veelgi, kuid 2030. aasta eesmärgi saavutamiseks tuleb rakendada täiendavaid poliitikameetmeid.

³ COM(2015) 337, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52015PC0337>.

⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/410, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ eesmärgiga hoogustada heitkoguste kulutõhusat vähendamist ja süsinikdioksiidiheite vähendamist toetavaid investeeringuid, ning otsust (EL) 2015/1814 (ELT L 76, 19.3.2018, lk 3).

⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2392, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et jätkata kehtivate piirangute kohaldamist lennutegevuse ulatuse suhtes ja teha ettevalmistusi ülemaailmse turupõhise meetme rakendamiseks alates 2021. aastast (ELT L 350, 29.12.2017, lk 7).

⁶ Euroopa Liidu ja Šveitsi Konföderatsiooni vaheline kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemide sidumise leping (ELT L 322, 7.12.2017, lk 3).

⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. oktoobri 2003. aasta direktiiv 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem ja muudetakse nõukogu direktiivi 96/61/EÜ (ELT L 275, 25.10.2003, lk 32).

Aruanne hõlmab 2017. aastat, kuid selles käsitletakse ka algatusi, mis on kavandatud või kokku lepitud 2018. aasta esimeses pooles. Võrreldes eelmise aasta aruandega⁸ sisaldab see uut peatükki ELi HKSi 4. etapi raamistiku kohta ning uut liidet rakendamise edusammude kohta, samuti teavet 2018. aasta turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja kohta ning liikmesriikide 2019. aasta osaluste kohta turustabiilsusreservis. Tulenevalt ELi HKSi läbivaadatud direktiivi laiendatud läbipaistvus- ja aruandlusnõuetest antakse selle aasta aruandes esmakordselt ülevaade tegelikest summadest, mille liikmesriigid on 2017. aastal kulutanud riigiabina CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamiseks.

Kui ei ole märgitud teisiti, kasutati käesoleva aruande koostamisel avalikke ja 2018. aasta juuni lõpuks komisjoni käsutuses olnud andmeid⁹. Aruande selgituste lahtrid sisaldavad üldist ja kirjeldavat teavet ELi HKSi kohta.

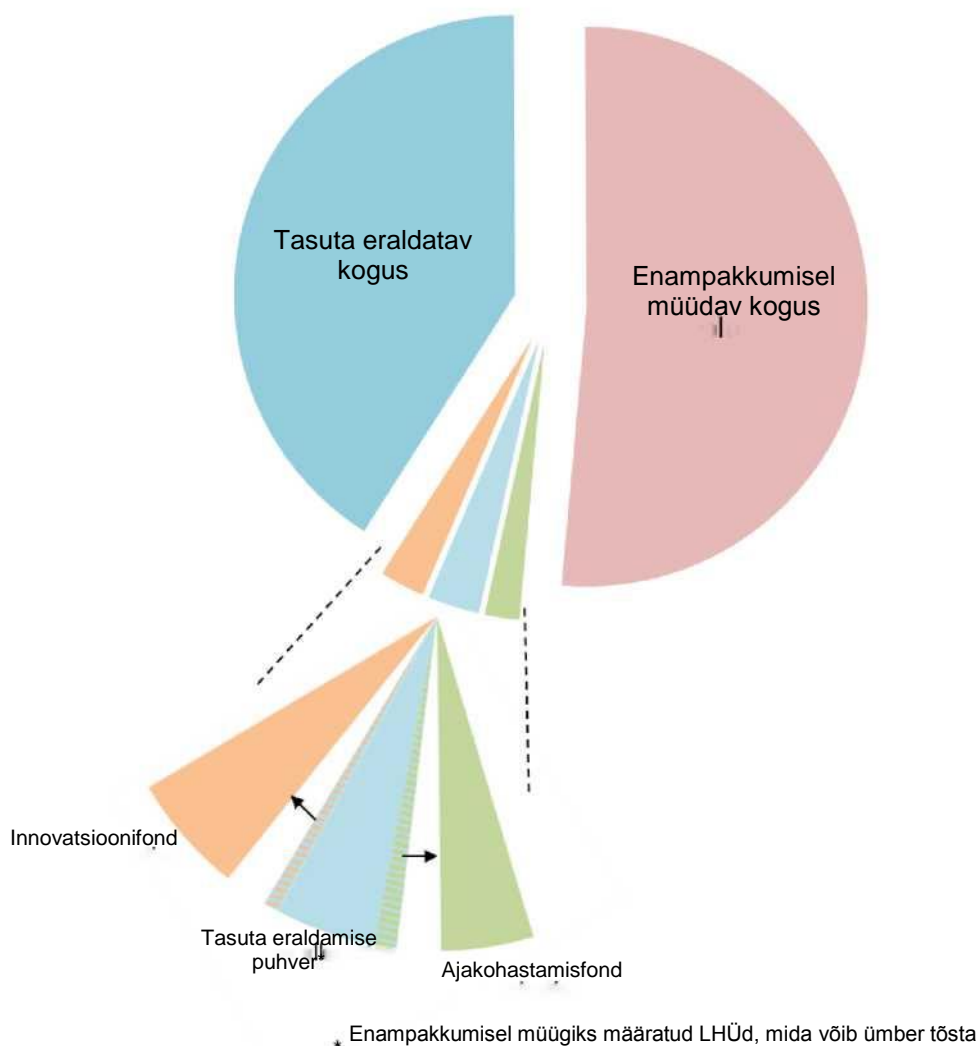
⁸ Varasematel aastatel avaldatud aruanded on kättesaadavad aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en#tab-0-1.

⁹ Tähtpäev on 29. juuni 2018.

2. ELi HKS-i 4. ETAPI (2021–2030) RAAMISTIK

ELi HKS-i 4. etapiks läbivaadatud direktiivi eesmärk on aidata rea omavahel seotud meetmetega saavutada kolmeosalist eesmärki: vähendada ELi HKS-i hõlmatud sektorite kasvuhoonegaaside heidet 2030. aastaks 43 %, kindlustada tööstuse konkurentsivõime ning edendada CO₂-heidet vähendavaid uuendusi ja innovatsiooni.

Joonis 1. 4. etapi piirmäära jaotus

2.1. Tugevdatud ELi HKS

Et heitkoguste vähendamist kiirendada, väheneb LHÜde koguarv alates 2021. aastast praeguse 1,74 % asemel 2,2 % aastas. See tähendab, et igal aastal kärbitakse stabiilselt 48 miljonit LHÜd võrreldes praeguse 38 miljoniga; suuremad kärped on kooskõlas HKS-i hõlmatud sektorite kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisega 2005. aasta tasemelt 43 % võrra aastaks 2030.

Peale selle tugevdatakse oluliselt turustabiilsusreservi, mis on CO₂-turu tasakaalustamatuse vähendamiseks kehtestatud süsteem. Ajavahemikuks 2019–2023 kahekordistatakse LHÜde turustabiilsusreservi paigutamise määr 24 %-le, et LHÜde tasakaal CO₂-turul kiiremini taastada.

Et ELi HKSi toimimist pärast 2023. aastat veelgi parandada, piiratakse turustabiilsusreservis hoitavate LHÜde arv eelnenud aasta enampakkumiste mahuga. Seda mahtu ületav kogus kaotab kehtivuse, kui 2021. aastal ei otsustata turustabiilsusreservi esimese läbivaatuse käigus teisiti.

Liikmesriigid võivad neile enampakkumisel müügiks kättesaadavaid LHÜsid vabatahtlikult kehtetuks tunnistada, juhul kui täiendavatest siseriiklikest meetmetest tulenevalt suletakse elektritootmisvõimsusi. Kui asjaomane liikmesriik ei otsusta elektri jaamade sulgemisel LHÜsid kehtetuks tunnistada, tasandavad selle mõju turustabiilsusreservi reeglid, mille alusel suurendatakse reservivooge või vabastatakse LHÜsid reservist hiljem.

Rohkem teavet turustabiilsusreservi läbivaadatud sätete kohta on peatükis 4.3 (Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine).

2.2. Kasvuhoonegaaside heite ülekandumist käsitlevad täpsemalt suunatud eeskirjad

Olemasolev tasuta eraldamise raamistik 4. etapis üldjoontes säilib, et tagada Euroopa tööstuse jaoks prognoositavus ja läbipaistvus ning lahendada tööstuse konkurentsimumesid globaliseerunud maailmas. Tasuta eraldamine jääb ka edaspidi prognoositavaks ja läbipaistvaks, põhinedes võrdlusväärtustel, mis määratakse kindlaks ELi 10 % tõhusaimate käitiste tulemuste järgi. Samas on tehtud mitmeid praktilisi täiendusi, mis põhinevad praeguse kauplemissperioodi rakenduskogemusel.

4. etapis keskendutakse LHÜde tasuta eraldamisel sektoritele, kus võidakse tootmine kõige tõenäolisemalt EList väljapoole viia. Sektorite kasvuhoonegaaside heite ülekandumise riski taset hinnatakse kaubandust ja heiteintensiivsust kajastava näitaja alusel. Suure riskiga sektorid kantakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise loendisse ning neile eraldatakse tasuta LHÜsid 100 % asjaomasest võrdlusalusest. Väiksema riskiga sektorite puhul moodustavad tasuta eraldised 2026. aastani 30 % võrdlusalusest ning kaotatakse seejärel järkjärgult aastaks 2030. Komisjon on parajasti järgmiseks kauplemissperioodiks koostamas kasvuhoonegaaside heite ülekandumise loendit (vt lisa 6. liide), mis kehtib kogu 4. etapi jooksul.

Vältimaks juhuslikke kasumeid ning võtmaks arvesse alates 2008. aastast toimunud tehnika arengut ja innovatsiooni, ajakohastatakse iga käitise tasuta eraldiste määra aluseks olevat 54 võrdlusväärtust 4. etapi jooksul kaks korda lähtuvalt tegelikest andmetest. Iga võrdlusväärtusele määratakse iga-aastane kärpemäär. See ulatub 0,2 %-lisest miinimummäärast madalama innovatsioonitasemega sektorites kuni 1,6 %-lise maksimummäärani kõrgema innovatsioonitasemega sektorites. Kui miinimummäär tagab, et osalevad ka sektorid, kus heitkoguste vähendamise võimalused on aeglasemad, siis

maksimummäär loob uuenduslikele sektoritele stiimuli heitkoguste kiiremaks vähendamiseks. Perioodiks 2021–2030 LHÜde tasuta eraldamise reeglite läbivaatamist käsitlev delegeeritud akt on koostamisel ning võrdlusväärtuste ajakohastamine perioodiks 2021–2025 peaks algama 2019. aasta lõpus (vt lisa 6. liide).

Peale selle võib konkreetsete käitiste eraldisi kohandada igal aastal, et võtta arvesse tootmise olulist suurenemist või vähenemist. Kohandusi tehakse alates 15 % tasemest ning neid hinnatakse kahe aasta libiseva keskmise alusel. Et vältida eraldiste kohandamise süsteemi manipuleerimist ja kuritarvitamist, võib komisjon vastu võtta rakendusakte kohanduste täiendavaks reguleerimiseks. Rakendusakti koostamine peaks algama 2018. aasta lõpus (vt lisa 6. liide).

Vältimaks järgmisel kauplemisperioodil sektoriülese paranduskoefitsiendi kohaldamist, on ette nähtud oluline uus tagatis ehk „tasuta eraldamise puhver“. Kui ilmneb vajadus kohaldada parandustegurit, kasutatakse seda puhvrit, et vähendada 4. etapi jooksul enampakkumisel müüdavate LHÜde osakaalu kuni 3 % võrra LHÜde koguhulgast, vähendades nii tasuta eraldamiseks saadaolevat mahtu. Kui tasuta eraldamise puhvri jaoks reserveeritud LHÜd jäävad kasutamata, võimaldatakse nende täiendusena ülekandmist hiljuti loodud innovatsioonifondi ja ajakohastamisfondi (vt punkt 2.3).

Liikmesriikidele jääb 4. etapis alles võimalus anda riigiabi sektoritele, kus on kasvuhoonegaaside heite ülekandumise risk suurte CO₂-ga seotud kaudsete kulude (st kulud, mida põhjustab elektrihindade tõus) tõttu (vt punkt 4.1.2.1.2). Sellega kaasnevad ka laiendatud läbipaistvus- ja aruandlussätted. Liikmesriigid peaksid püüdma mitte kasutada selleks üle 25 % enampakkumiste tuludest ning kui nad selle määra ületavad, tuleb neil läbipaistvuse huvides esitada asjaomaste põhjendustega aruanne. Samuti peavad nad korrapäraselt avaldama hüvitisetaajatele välja makstud summa nii sektorite kaupa kui ka kogusummana. Uusi sätteid silmas pidades on komisjon algatanud ELi HKSi järgmise kauplemisperioodi riigiabi suuniste¹⁰ läbivaatamise (vt lisa 6. liide).

2.3. Vähesse CO₂-heite suunalise innovatsiooni ja energiasektori ajakohastamise rahastamine

Mitmed CO₂-heite vähendamist toetavad rahastamismehhanismid aitavad tööstussektoritel ja energiasektoril lahendada innovatsiooni ja investeringutega seotud probleeme, mis kaasnevad 4. etapis vähesse CO₂-heitega majandusele üleminekuga. Nende hulgas on kaks uut fondi.

- **Innovatsioonifond** toetab konkurentsipõhiselt uuendusliku tehnoloogia tutvustamist ja läbimurdelist innovatsiooni ELi HKSiiga hõlmatud sektorites, sealhulgas uuenduslikke taastuvaid energiaallikaid, süsinikdioksiidi kogumist ja kasutamist ning energia salvestamist. Kättesaadavaks tehtavad vahendid vastavad vähemalt 450 miljoni LHÜ turuväärtusele nende enampakkumisel müümise aja seisuga. Neile

¹⁰ * Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2012. aastat (ELT C 158, 5.6.2012, lk 4).

lisanduvad võimalikud väljamaksmata summad programmi „NER300“ eelarvest ning kuni 50 miljonit LHÜd, mis võidakse fondile eraldada juhul, kui neid ei ole vaja kasutada eespool kirjeldatud tasuta eraldamise puhvrina. Innovatsioonifondist võivad toetust saada kõikide liikmesriikide projektid, sealhulgas väikesemahulised projektid. Innovatsioonifondi loomisega seotud töö algas 2018. aasta alguses avaliku konsultatsiooniga¹¹ (vt lisa 6. liide).

- **Ajakohastamisfond** hõlbustab investeerimist elektrienergiasektorisse ja laiematesse energiasüsteemidesse, toetades energiatõhusust ja taastuvaid energiaallikaid, ning soodustades õiglast üleminekut kümne väikseima sissetulekuga liikmesriigi CO₂-sõltuvusega piirkondades¹². Toetuskõlblikud ei ole fossiilseid kütuseid kasutavad energiatootmiskäitised¹³. Fondi kantakse LHÜd, mille kogus vastab 2 %-le üldkogusest, mis müüakse 4. etapis enampakkumisel vastavalt ühisel enampakkumisplatvormil toimuvateks enampakkumisteks kehtestatud eeskirjadele ja korrale. Sõltuvalt sellest, mil määral enampakkumiste osakaalu tasuta eraldamise puhvri võrra vähendatakse, võib fondi jaoks kättesaadavaks tehtavate LHÜde hulk suureneda kuni 0,5 % võrra LHÜde üldkogusest. Ajakohastamisfondi loomisega seotud töö algas 2018. aasta septembris ettevalmistavate seminaridega toetust saavates liikmesriikides (vt lisa 6. liide).

Lisaks kahele uuele fondile säilib võimalus valikuliseks tasuta eraldamiseks ELi HKS-i direktiivi artikli 10c alusel, et ajakohastada energiasektorit samades väiksema sissetulekuga liikmesriikides, kes võivad saada toetust ajakohastamisfondist. Vahendite eraldamise menetluste läbipaistvust on oluliselt suurendatud. Projektid väärtusega üle 12,5 miljoni euro valitakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu ning investeeringud, mille väärtus jääb alla selle, tuleb valida selgete ja läbipaistvate kriteeriumide järgi, kusjuures valikutulemused tuleb esitada avalikuks konsultatsiooniks (välja arvatud juhul, kui ka need projektid valitakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse teel). ELi HKS-i läbivaadatud direktiivis on sätestatud, et kolmandal kauplemisperioodil (2013–2020) jaotamata jäänud artikli 10c kohased LHÜd võib ajavahemikul 2021–2030 jaotada kõnealuse konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu välja valitud investeeringuteks, kui asjaomane liikmesriik ei otsusta täielikult või osaliselt loobuda seda tegemast ning ei teavita sellest komisjoni **30. septembriks 2019**. Peale selle võivad toetuskõlblikud liikmesriigid uute sätete alusel kasutada oma artikli 10c kohast eraldist tervikuna või osaliselt selleks, et toetada ajakohastamisfondist tehtavaid investeeringuid, juhul kui nad teatavad asjaomastest summadest komisjonile **30. septembriks 2019**.

¹¹ Teave avaliku konsultatsiooni kohta on kättesaadav siin: https://ec.europa.eu/clima/consultations/public-consultation-establishment-innovation-fund_et.

¹² Bulgaaria, Eesti, Horvaatia, Leedu, Läti, Poola, Rumeenia, Slovakkia, Tšehhi Vabariik ja Ungari.

¹³ Erand on ette nähtud tõhusale ja kestlikule kaugküttele liikmesriikides, mille SKP inimese kohta turuhindades oli 2013. aastal 30 % alla ELi keskmise (Bulgaaria ja Rumeenia). See erand hõlmab kuni 30 % neile liikmesriikidele kättesaadavaks tehtavast summast.

3. ELi HKS*i* TARISTU

3.1. ELi HKS*i*ga hõlmatud tegevusalad, kütised ja õhusõiduki kütajad

ELi HKS toimib 31 Euroopa Majanduspiirkonna (EMP) riigis. Süsteemiga piiratakse heitkoguseid, mida tekitavad peaaegu 11 000 elektrijaama ja tööstusettevõtet ning enam kui 500 õhusõidukikütajat, kes teevad EMP lennujaamade vahelisi lende. Süsteem hõlmab umbes 40 % ELi kasvuhoonegaaside heitkogustest.

ELi HKS*i*ga reguleeritakse 3. etapis (2013–2020)* selliseid paikseid kütiseid kasutavaid sektoreid nagu energiamahukad tööstusharud, sealhulgas elektrijaamad ja muud põletuskütised, mille nimisoojusvõimsus on üle 20 megavati (välja arvatud ohtlike jäätmete või olmejäätmete kütised), naftarafineerimistehased, koksiahjud ning raua ja terase, tsemendiklinkri, klaasi, lubja, telliste, keraamika, tselluloosi, paberi ja papi, alumiiniumi, naftakeemiasaaduste, ammoniaagi, lämmastik- ja adipiinhappe, glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine ning CO₂ kogumine, torutransport ja maapõues säilitamine.

Rahvusvahelise Tsiviillennunduse Organisatsiooni (ICAO) üleilmse lähenemisviisi vastuvõtmiseni hõlmas ELi HKS lennundussektoris perioodil 2013–2016 vaid EMPs toimuvaid lende. 2016. aastal võeti ICAOs vastu resolutsioon rahvusvahelise lennunduse süsinikdioksiidiheite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) kohta, mis võetakse kasutusele 2021. aastal. Pärast kokkuleppe sõlmimist ja CORSIA kohaldamise alguseni pikendati 2017. aastal EMP-sisest kohaldamist lennundussektori puhul 2023. aastani (vt punkt 5).

ELi HKS hõlmab süsinikdioksiidi (CO₂) heiteid, aga ka lämmastikoksiidi (N₂O) heiteid kogu lämmastik-, adipiin-, glükoolhappe ja glüoksaali tootmisest ning perfluorosüsivesinike heiteid alumiiniumitootmisest. Kuigi osalemine ELi HKS*i*s on kohustuslik, on mõnes sektoris hõlmatud ainult kütised alates teatavast suurusest. Peale selle saavad osalevad riigid väikesed kütised (mille heitkogus on alla 25 000 tonni CO_{2e}) süsteemist välja jätta, kui on kehtestatud alternatiivsed samaväärsed meetmed. Lisaks on ELi HKS*i* läbivaadatud direktiivis sätestatud, et 4. etapis võib väga väikesed heiteallikad (teatatud heitkogus eelnenud kolmel aastal alla 2 500 tonni CO_{2e}) ELi HKS*i*st välja jätta, juhul kui nende heitkoguste hindamiseks on olemas lihtsustatud seirekord. Kui väga väikeste kütiste heitkogus seda kogust mõnel kalendriaastal ületab, liidetakse need uuesti süsteemiga. Osalevad riigid võivad ELi HKS*i* ka rohkem sektoreid ja kasvuhoonegaase lisada.

* ELi HKS*i* 1. ja 2. etapi kohta leiab teavet aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/pre2013_et.

Vastavalt osalevate riikide¹⁴ 2018. aastal aruannetele, mille nad esitasid artikli 21 alusel, oli 2017. aastal kokku 10 688 lubatud kütist võrreldes umbes 10 790ga 2016. aastal ja umbes 10 950ga 2015. aastal.

Nagu varasematel aastatel, olid ka 2017. aastal ELi HKSi osalevates kütistes põletatud kütused endiselt valdavalt fossiilkütused. Siiski teatas 28 riiki (eelnenud aastal 29) ka biomassi kasutamisest 2 181 kütises (20,4 % kõigist kütistest). Võrdluseks, eelnenud aastal oli selliseid kütiseid 2079 ja need moodustasid 19 % kõigist kütistest. Kolm riiki (LI, LV ja MT) ei teatanud biomassi kasutamisest¹⁵. Biomassiga seotud heitkogused olid 2017. aastal umbes 145 miljonit tonni CO₂ (8 % ELi HKSi teatatud heitkogustest), mis on vaid pisut rohkem kui 2016. aasta ligikaudu 141 miljonit tonni CO₂ (ehk samuti umbes 8 % ELi HKSi teatatud heitkogustest). Üksnes Rootsi teatas, et 2017. aastal on kaks õhusõidukite käitajat kasutanud biokütuseid (2016. ja 2015. aastal teatasid sellisest kasutusest Saksamaa ja Rootsi ning õhusõidukite käitajaid oli vastavalt kolm ja neli).

Iga-aastastel heitkogustel põhinevate kütisekategoriate¹⁶ puhul nähtub 2017. aasta andmetest, et eelmistel aastatel olid umbes 72 % kütistest A-kategoorias, peaaegu 21 % B-kategoorias ja veidi rohkem kui 7 % C-kategoorias. Rohkem kui 6 110 kütisest teatati kui „vähese heitega kütisest“ (57 % kõigist kütistest).

ELi HKSiiga hõlmatud põletuskütisi leidub kõigis osalevates riikides ning nafta rafineerimise, terasetootmise, tsemendi-, lubja-, klaasi-, keraamika-, tselluloosi- ja paberitootmisega tegeletakse enamikus osalevates riikides. ELi HKSiiga hõlmatud tegevusaladel, mis on täiendavalt loetletud seoses muu kui CO₂-heittega, teatasid peamiselt alumiiniumi ja perfluorosüsivesinike (PFCd) jaoks välja antud lubadest 12 riiki (DE, EL, FR, IS, IT, NL, NO, RO, SE, SI, SK, UK) ning lämmastikhappe tootmise ja N₂O jaoks välja antud lubadest teatasid 20 riiki (kõik peale CY, DK, EE, ES, IE, IS, LI, LU, LV, MT ja SI). Muudest N₂O-heittega sektoritest – adipiinhappe tootmine ning glüoksaali ja glüoksüülhappe tootmine – teatasid vastavalt kolm (DE, FR, IT) ja kaks (DE, FR) riiki. Üksnes Norra andis teada, et tegeleb CO₂ kogumise ja säilitamisega.

Seitse riiki (ES, FR, HR, IS, IT, SI, UK) on kasutanud võimalust arvata väikeheitetekiitajad ELi HKSiist välja kooskõlas ELi HKSi direktiivi artikliga 27. 2017. aastal välja jäetud heitkogused moodustasid ligikaudu 2,85 miljonit tonni CO₂ (umbes 0,16 % kontrollitud koguheitest).

¹⁴ Artikli 21 alusel esitatud aruannete puhul hõlmab mõiste „osalevad riigid“ või lihtsalt „riigid“ ELi 28 liikmesriiki ja EMP riike (Island, Norra ja Liechtenstein).

¹⁵ ELi HKSi on biomassi heitkogused nullmääraga, st heitkogused tuleb teatada, kuid nende eest ei ole vaja LHÜsid tagastada.

¹⁶ C-kategooria kütised paiskavad õhku üle 500 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas, B-kategooria kütised paiskavad õhku 50 000–500 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas ja A-kategooria kütised paiskavad õhku alla 50 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas. Peale selle on A-kategooria alamkategoriaiks vähese heitega kütised, mis paiskavad õhku alla 25 000 CO₂-ekvivalenttonni aastas. Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

Artikli 21 alusel 2018. aastal esitatud aruannete kohaselt on siiani kaheksa riiki (BE, DK, FR, HR, HU, LI, LT, NL) kasutanud eelist, mis on ette nähtud seire- ja aruandlusmääruse¹⁷ artikliga 13, mille kohaselt lubatakse vähese riskiga juhtumite korral kasutada paiksete käitiste puhul lihtsustatud seirekavasid. Alates 2016. aastast on lisandunud vaid Madalmaad. Vähest heidet tekitavate õhusõiduki käitajate puhul teatasid selle sätte 2017. aastal kasutamisest kolm riiki (BE, IS ja PL).

Vastavalt teatatule oli 2017. aastal seirekava 541 õhusõidukikäitajal (2016. aastal oli see arv 503 ja 2015. aastal 524). Teatatud käitajatest 58 % (316) tegutsesid ärilises lennutranspordis ja ülejäänud 42 % (225) mitteärilises lennutranspordis¹⁸. Kokku 280 (peaaegu 52 %) kvalifitseerus väikeheitetekitajateks (2016. aastal 249 (50 %) ja 2015. aastal 274 (52 %)).

3.2. Liidu register ja Euroopa Liidu tehingulogi

Liidu registris ja Euroopa Liidu tehingulogi kajastavad kontodel hoitavaid koguseid ja kontodevahelisi tehinguid, registreerides üldiste ja lennunduse LHÜde kuuluvuse ja nendega seotud tehingud. Neid süsteeme käitab ja haldab komisjon. Riiklikud registripidajad 31 osalevas riigis toimivad kontaktisikutena umbes 15 000 konto esindaja (äriühingud või füüsilised isikud) jaoks. Kui liidu register sisaldab paiksete käitiste ja õhusõiduki käitajate kontosid, siis ELi tehingulogi kontrollib automaatselt kõiki kontodevahelisi tehinguid, registreerib need ja annab nende tegemiseks loa, tagades seega, et kõik tehingud vastavad ELi HKS-i eeskirjadele.

Liidu registrisse ja ELi tehingulogisse kantud andmed on oluliseks teabeallikaks HKS-i eri liiki aruandluses, näiteks turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja arvutamisel (vt punkt 4.3) ning Euroopa Keskkonnaameti (EEA) koostatavates aruannetes. Lisaks muudab ELi tehingulogi ELi HKS-i läbipaistvaks, avaldades* info eraldamisõiguste ning paiksete käitiste ja õhusõiduki käitajate HKS-i sätetele vastavuse kohta.

* ELi tehingulogi avaldatav teave on kättesaadav aadressil <http://ec.europa.eu/environment/ets/>.

Liidu register ja ELi tehingulogi toimisid 2017. aastal täismahus 365 päeva ja ööpäevaringselt ning tehniliste täienduste tõttu oli lühikesi katkestusi kokku vaid 17 tundi.

Komisjon alustas 2017 nii liidu registri kui ka ELi tehingulogi üleviimist moodsamale ja turvalisemale hostinguplatvormile. Üleviimine jõudis lõpule 2018. aasta juunis. Lisaks asus komisjon kokkuleppel liikmesriikidega rakendada mitmeid muudatusi, mille eesmärk on tõhustada liidu registriga töötamist.

¹⁷ Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

¹⁸ Äriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitaja on näiteks reisijaid vedav lennuettevõtja, kes osutab teenuseid üldsusele. Mitteäriliseks lennutranspordiks kasutatavate õhusõidukite käitaja on näiteks eraõhusõiduki omanik.

2018. aasta veebruaris muudeti ELi HKSi registri määrust,¹⁹ et viia sisse kaitsemeetmed ELi HKSi keskkonnaalase ühtsuse tagamiseks olukordades, kus EList välja astuvale riigile enam ELi õigust ei kohaldata.

4. TURU TOIMIMINE 2017. AASTAL

Selles peatükis esitatakse teavet ELi HKSi LHÜde pakkumise ja nõudlusega seotud aspektide kohta. Pakkumist käsitlev punkt sisaldab teavet piirmäära, tasuta eraldamise, programmi „NER300“, enampakkumisel müümise ning elektrienergiasektoriga seoses täieliku enampakkumise põhimõttest tehtavate erandite (artikkel 10c) ja rahvusvaheliste ühikute kasutamise kohta ning CO₂-ga seotud kaudsete kulude süsteeme käsitlevat osa.

Nõudluse poole pealt antakse teavet tõendatud heitkoguste ning LHÜde pakkumise ja nõudluse tasakaalustamise meetodite (nt turustabiilsusreserv) kohta.

¹⁹ Komisjoni 12. veebruari 2018. aasta määrus (EL) 2018/208, millega muudetakse määrust (EL) nr 389/2013 liidu registri loomise kohta (ELT L 39/3, 13.2.2018, lk 3).

4.1. Pakkumine: ringlusse lastud LHÜd

4.1.1. Piirmäär

Piirmäär tähistab nende kasvuhoonegaaside absoluutkogust, mida süsteemiga hõlmatud üksused võivad õhku paisata heite vähendamise eesmärgi saavutamise tagamiseks, ning see vastab kauplemisperioodil ringlusse lastud LHÜde arvule. 3. etapis kohaldatakse kogu ELi hõlmavat piirmäära, mis asendab varasemat riiklike piirmäärade süsteemi.

Paiksete käitiste 2013. aasta heite piirmääraks kehtestati 2 084 301 856 LHÜd. See väheneb igal aastal lineaarselt 1,74 % keskmisest LHÜde üldkogusest, mis eraldati igal aastal ajavahemikul 2008–2012, tagades sellega, et nende LHÜde arv, mida võivad kasutada paiksed käitised, on 2020. aastal 21 % väiksem, kui see oli 2005. aastal.

Lennundussektori piirmääraks kehtestati algselt 210 349 264 lennunduse LHÜd aastas, mis on 5 % väiksem lennunduse 2004.–2006. aasta heitkoguste aastasest keskmisest. 1. jaanuaril 2014 suurenes see 116 524 lennunduse LHÜ võrra, et võtta arvesse Horvaatia ühinemist ELi HKSiga. Nimetatud piirmäär pidi kajastama 2008. aasta õigusakti,* milles sätestati, et ELi HKSiga hõlmatakse EMPst lähtuvad, sinna suunduvad ja selle piires toimuvad lennud. 2013.–2016. aastal oli ELi HKS-i kohaldamisala siiski ajutiselt piiratud EMP piires toimuvate lendudega, et toetada ICAO-d ülemaailmse meetme väljatöötamisel rahvusvahelise lennunduse heitkoguste 2020. aasta tasemel stabiliseerimiseks. Seetõttu oli 2013.–2016. aastal ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv oluliselt väiksem kui algne piirmäär. 2017. aastal pikendati üksnes EMP-sisesele lennundusele kohaldamist 2023. aastani, mil algab ICAO ülemaailmse meetme kohaldamine (vt punkt 5).

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. novembri 2008. aasta direktiiv 2008/101/EÜ, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et lisada lennutegevus ühenduse kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemi.

Tabelis 1 on esitatud paiksete käitiste piirmäärad ning ELi HKS-i 3. etapis igal aastal ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv²⁰.

²⁰ Alates 2013. aastast ringlusse lastud lennunduse LHÜde arv on alt ülespoole lähenemisviisi tulemus, mis algab tasuta eraldamisest (määratakse käitajate EMPs toimuva tegevuse jaoks kindlaks tegevuspõhiste võrdlusaluste põhjal). Seejärel tuletatakse enampakkumisel müüdavate LHÜde arv, tuginedes asjaolule, et tasuta eraldamine (sh erireserv hilisemaks jaotamiseks kiiresti kasvavatele õhusõiduki käitajatele ja uutele osalejatele) peaks moodustama üldarvust kokku 85 % ning enampakkumine 15 %.

Tabel 1. ELi HKSi piirmäär aastatel 2013–2020

Aasta	Aastane piirmäär (käitised)	Aastas ringlusse lastud lennunduse LHÜd ²¹
2013	2 084 301 856	32 455 296
2014	2 046 037 610	41 866 834
2015	2 007 773 364	50 669 024
2016	1 969 509 118	38 879 316
2017	1 931 244 873	38 711 651
2018	1 892 980 627	38 703 971 ²²
2019	1 854 716 381	
2020	1 816 452 135	

²¹ Ajakohastatud arvud hõlmavad lisaks tasuta eraldatud ja enampakkumisel müüdüd kogustele ka rahvusvaheliste ühikute vahetusi.

²² Sisaldab teavet 2018. aasta lennunduse enampakkumiste kalendrist.

4.1.2. Välja antud LHÜd

4.1.2.1. Tasuta eraldamine

Ehkki ELi HKS-i 3. etapis on vaikumisi eraldamismeetodiks enampakkumine, eraldatakse märkimisväärne hulk LHÜsid endiselt tasuta. Kohaldatakse järgmisi põhimõtteid:

- elektritootmisele ei eraldata enam tasuta LHÜsid;
- tasuta LHÜsid jaotatakse kogu ELi hõlmavate ühtlustatud eeskirjade järgi;
- LHÜde tasuta eraldamine põhineb heite võrdlusalustel, et suurendada stiimuleid kasvuhoonegaaside heite vähendamiseks ja innovatsiooniks ning premeerida kõige tõhusamaid käitisi;
- uute käitiste ja oluliselt võimsust suurendavate käitiste jaoks on loodud on kogu ELi hõlmav uute osalejate reserv (NER), mis on võrdne 5 %ga 3. etapi LHÜde koguarvust.

LHÜsid eraldatakse tasuta tööstuskäitistele, et vähendada kasvuhoonegaaside heite ülekandumise riski (olukord, kus ettevõtted viivad oma tootmise kolmandatesse riikidesse, kus kasvuhoonegaaside heite piirangud on leebemad, kuid sellega võib kaasneda üldiste heitkoguste suurenemine). Sektorid ja alamsektorid, mille puhul loetakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohtu märkimisväärseks, lisatakse kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite nimekirja*. Algselt hõlmas see nimekiri ajavahemikku 2015–2019, kuid ELi HKS-i läbivaadatud direktiiviga pikendati selle kehtivust 2020. aastani.

* Kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ohuga sektorite kehtiv loend on kättesaadav siin: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32014D0746>.

3. etapi jooksul eraldatakse tööstus- ja elektritootmiskäitistele tasuta umbes 43 % saadaolevate LHÜde üldkogusest ning 57 % LHÜdest müüakse liikmesriikide poolt enampakkumisel.

Algses uute osalejate reservis oli pärast programmi „NER300“ jaoks 300 miljoni LHÜ mahaarvamist alles 480,2 miljonit LHÜd. Kuni 2018. aasta juulini on kogu 3. etapi reserveeritud 780 käitisele 153,1 miljonit LHÜd. Ülejäänud uute osalejate reservi, mille maht on 327,1 miljonit LHÜd, võib jaotada edaspidi. Eeldatakse, et suur osa neist LHÜdest jääb siiski eraldamata.

Kuni 2018. aasta juunini on algselt 3. etapi jaoks tehtud arvutustega võrreldes eraldamist vähendatud umbes 376 miljoni LHÜ võrra nende käitiste tõttu, mis on tegevuse lõpetanud või vähendanud oma toodangut või tootmisvõimsust.

Tabel 2. Aastatel 2013–2018 ettevõtetele tasuta eraldatud LHÜde arv (miljonites)²³

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tasuta eraldamine²⁴ (EL 28 + EMP ja EFTA riigid)	903,0	874,8	847,6	821,3	796,2	771,9
Eraldatud uute osalejate reservist (<i>greenfield</i>-investeeringud ja võimsuse suurendamine)	11,5	14,7	17,8	20,3	20,7	20,0
Tasuta LHÜd, mis on jäänud eraldamata tootmise lõpetamise või tootmises või tootmisvõimsuses tehtud muudatuste tõttu	40,2	58,6	70,0	66,1	68,9	72,2

Kuna nõudlus tasuta LHÜde järele ületas saadaoleva koguse, vähendati eraldisi kõigile ELi HKSi osalevatele käitistele sama protsendi võrra, kasutades sektoriülest paranduskoefitsienti²⁵. Jaanuaris 2017 vaatas komisjon läbi²⁶ sektoriülese paranduskoefitsiendi algsed väärtused, lähtudes Euroopa Kohtu otsusest²⁷.

²³ Arvud hõlmavad liikmesriikidelt kuni 2018. aasta juunini saadud teatise ning need võivad hilisemate teatiste põhjal palju muutuda.

²⁴ Esialgne arv enne tabelis allpool märgitud vähenduste kohaldamist.

²⁵ Komisjoni otsus 2013/448/EL, ELT L 240, 7.9.2013, lk 27.

²⁶ Komisjoni otsus 2017/126/EL, ELT L 19, 25.1.2017, lk 93.

²⁷ Euroopa Kohtu 28. aprilli 2016. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 ja C-391/14 kuni C-393/14: Borealis Polyolefine GmbH jt vs. Bundesminister für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft jt, EU:C:2016:311.

4.1.2.1.1. Programm „NER300“

Programm „NER300“ on suuremahuline rahastamisprogramm, mis on ette nähtud innovaatilistele vähese CO₂-heitega energiatootmise näidisprojektidele. Programmi eesmärk on tutvustada ELis süsinikdioksiidi keskkonnaohutut kogumist ja säilitamist ning innovaatilist taastuenergia tööstustehnoloogiat.

Programmi „NER300“ rahastatakse uute osalejate reservist võetud 300 miljoni LHÜ rahalisteks vahenditeks konverteerimise abil. Raha eraldati projektidele, mille valimiseks korraldati kahest voorust koosnev projektikonkurss detsembris 2012 ja juulis 2014.

Kahe taotlusvooru tulemusena eraldati kokku 2,1 miljardit eurot 20 ELi liikmesriigis toimuvale 38 taastuenergia projektile ning ühele süsinikdioksiidi kogumise ja säilitamise projektile. Neist kuus on käivitatud: bioenergiaprojektid BEST Itaalias ja Verbiostraw Saksamaal, maismaa tuuleenergia projektid Windpark Blaiken Rootsis ja Windpark Handalm Austrias ning avamere tuuleenergia projektid Veja Mate ja Nordsee One Saksamaal.

Lõplik investeerimisotsus on tehtud veel 13 projekti kohta, samas kui 14 projekti on tühistatud. 11 projekti on erinevates ettevalmistustappides. Programmi „NER300“ käsitlevat otsust muudeti 20. novembril 2017,²⁸ et võimaldada esimese taotlusvooru tühistatud projektidest vabanenud raha (täna 487 miljonit eurot) reinvesteerimist olemasolevatesse finantsinstrumentidesse – InnovFini energiavaldkonna näidisprojektidesse ja Euroopa ühendamise rahastu võlainstrumenti, mida mõlemat haldab Euroopa Investeerimispank.

Teise taotlusvooru tühistatud projektidest vabanenud raha (täna 515 miljonit eurot) lisatakse innovatsioonifondi vabadele vahenditele (vt peatükk 2.3 ja 6. liide).

Tabel 3. Esimeses ja teises taotlusvoorus välja valitud NER300 projektid²⁹

	Esimene taotlusvoor	Teine taotlusvoor
Ettevalmistatavad projektid	8	11
Käimasolevad projektid	6	0
Tühistatud projektid	6	8
Kokku	20	19

²⁸ Komisjoni 20. novembri 2017. aasta otsus (EL) 2017/2172, millega muudetakse otsust 2010/670/EL seoses esimese konkursivooru väljamaksmata tulude kasutuselevõtuga.

²⁹ Vastavalt komisjoni otsusele 2010/670/EL tuli esimeses taotlusvoorus välja valitud projektide kohta teha lõplik investeerimisotsus 2016. aasta lõpuks ja teises taotlusvoorus välja valitud projektide kohta 2018. aasta juuni lõpuks.

4.1.2.1.2. CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamine

Lisaks tasuta eraldistele CO₂-ga seotud otseste kulude katteks võivad ELi liikmesriigid anda riigiabi, et hüvitada teatavate elektrienergiamaahukate ettevõtete CO₂-ga seotud kaudseid kulusid, st kulusid, mille on põhjustanud elektrienergiatootjate LHÜ-ostude kulude tarbijatele ülekandmisest tingitud elektri hinnatõus.

Et tagada CO₂-ga seotud kaudsete kulude ühtlustatud hüvitamine liikmesriikides ja vähendada siseturul konkurentsimoonutusi, võttis komisjon vastu 2020. aasta lõpuni kehtivad ELi HKS-i riigiabi suunised*. Suunistes määratakse muu hulgas kindlaks abikõlblikud sektorid ja CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise maksimumsummad. Suuniste järgi on lubatud toetuskõlblikke kulusid hüvitada osaliselt ja väheneval määral,** säilitades nii elektritootmise tõhususe ja taastuenergiale ülemineku stiimulid kooskõlas ELi CO₂ heite vähendamise eesmärkidega. HKS-i läbivaadatud direktiiviga lubatakse liikmesriikidel 4. etapis jätkata CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamist ning lisatakse sellega seoses põhjalikumad läbipaistvus- ja aruandlussätted (vt punkt 2.2). Uusi sätteid silmas pidades on komisjon algatanud ELi HKS-i järgmise kauplemissuuniste läbivaatamise (vt lisa 6. liide)

* Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2012. aastat (ELT C 158, 5.6.2012, lk 4).

** Toetuskõlblike kulude maksimaalne osakaal langeb 85 %-lt 2013.–2015. aastal 80 %-le 2016.–2018. aastal ning 75 %-le 2019.–2020. aastal.

Tänaseks on komisjon heaks kiitnud 12³⁰ CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitamise kava 11 liikmesriigis. Viimati lisandusid Valloonia kava, mis jõustus 16. märtsil 2018, ning Luksemburgi kava, millele anti riigiabi luba 6. juulil 2018.

Nagu punktis 2.2 märgitud, jõustusid 2018. aastal ELi HKS-i läbivaadatud direktiivi raames uued läbipaistvus- ja aruandlusnõuded. Selle tulemusena peaksid kõnesolevaid finantsmeetmeid võtnud liikmesriigid tegema kolme kuu jooksul alates iga aasta lõpust üldsusele kergesti ligipääsetavas vormis kättesaadavaks teabe kasu saanud sektoritele ja allsektoritele antud hüvitise kogusumma kohta.

Tabelis 4 on kokkuvõtte liikmesriikide avaldatud andmetest 2017. aastal välja makstud hüvitise kohta.

Tabel 4. Liikmesriikide välja makstud CO₂-ga seotud kaudsete kulude hüvitis 2017. aastal

³⁰ Peale selle on kinnitatud Prantsusmaa ja Hispaania kavade muudatused.

Liikmesriik	Kava kestus	2017. aastal makstud hüvitis 2016. aastal tekkinud kaudsete kulude eest (miljonites eurodes)	Toetusesaajate (kätiste) arv	Enampakkumiste tulud 2016. aastal (miljonites eurodes)	Kaudsete kulude hüvitamiseks kulunud protsent enampakkumiste tuludest
UK ³¹	2013–2020	19 ³²	95	419	4,6 %
DE ³³	2013–2020	289	902	846	34,1 %
BE (FL) ³⁴	2013–2020	46,7	107	107	43,6 %
NL ³⁵	2013–2020	53,5	92	145,5	37 %
EL ³⁶	2013–2020	12,4	52	147	8,4 %
LT ³⁷	2014–2020	1	1	21	4,8 %
SK ³⁸	2014–2020	10	5	65	15,4 %
FR ³⁹	2015–2020	140	296	231	60,0 %
FI ⁴⁰	2016–2020	38	55	71	40,0 %
ES ⁴¹	2013–2020	84	136	365	23 %

10 liikmesriiki maksid 2017. aastal kaudsete kulude hüvitisena välja kokku umbes 694 miljonit eurot. Liikmesriigid, kus hüvitamiskavad kehtivad, moodustavad umbes 70 % ELi SKP-st. Suurimad hüvitisesaajad olid vastavalt keemiatööstuse sektor, värviliste metallide sektor ning raua- ja terasesektor.

ELi HKS-i läbivaadatud direktiivi ühe läbipaistvussättega on ette nähtud, et liikmesriigid, kes on mõnel aastal kaudsete kulude hüvitamiseks kulutanud üle 25 % oma enampakkumiste tuludest, peavad avaldama aruande, milles põhjendatakse selle määra ületamist. Selleks võrdlesid asjaomased liikmesriigid oma 2017. aasta kaudsete kulude väljamakseid 2016. kalendriaasta enampakkumiste tuludega⁴². 2017. aastal ületasid 25 % künnise Belgia

³¹https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/723181/Indirect_Cost_Compensation_EU_ETS_UK_Publication_2017_Revised.pdf.

³² Aluseks on võetud 2017. aasta keskmine EUR/GBP vahetuskurss 0,88723.

³³ https://www.strompreiskompensation.de/SPK/SharedDocs/news/SPK-Auswertungsbericht.html?__site=SPK.

³⁴ https://www.cnc-nkc.be/sites/default/files/report/file/2018-08-13_rapportering_icl_2017_goedgekeurd_door_nkc_fr_en_nl.pdf.

³⁵ <https://www.rvo.nl/subsidies-regelingen/subsidieregeling-indirecte-emissiekosten-ets>.

³⁶ <http://www.lagie.gr/anakoinoseis/anakoinoseis/anakoinosi/article/1605/>.

³⁷ <http://ukmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritvs/versloaplinka/pramone/valstybes-pagalba>.

³⁸ http://www.envirofond.sk/_img/Prehlady/Dotacie/Dotacie_2017.pdf.

³⁹ <https://www.ecologique-solidaire.gouv.fr/sites/default/files/Informations%20sur%20la%20compensation%20des%20coûts%20indirects%20en%20France.pdf>.

⁴⁰ <https://tem.fi/documents/1410877/2414868/Päästökauppadirektiivin+mukaiset+tiedot+2017+maksetusta+kompensaatiotuesta/86ca7fc7-04f7-446b-843d-c4c6fb861386/Päästökauppadirektiivin+mukaiset+tiedot+2017+maksetusta+kompensaatiotuesta.pdf>.

⁴¹ <http://www.mincotur.gob.es/PortalAyudas/emisionesCO2/concesion/2017/Paginas/Resolucion.aspx> ja <http://www.mincotur.gob.es/PortalAyudas/emisionesCO2/concesion/2017/Paginas/PropComplementaria.aspx>

⁴² 2017. aasta väljamakseid võrreldi 2016. aasta enampakkumiste tuludega, kuna 2017. aasta väljamaksetega hüvitati tarbijate 2016. kalendriaasta elektrienergiaostudega kaasnenud kaudseid kulusid.

(Flandria), Madalmaad, Prantsusmaa, Saksamaa ja Soome, kes koostasid vastavalt ka aruande.

4.1.2.2. LHÜde müük enampakkumisel

Alates ELi HKS-i 3. etapist on enampakkumine esmasturul LHÜde eraldamise vaikemeetod. Esmasturu enampakkumisi reguleerib enampakkumismäärus,^{*} milles on sätestatud enampakkumiste ajad, haldamine ja muud asjaolud, kuidas enampakkumisi korraldada, et tagada avatud, läbipaistev, ühtne ja mittediskrimineeriv protsess.

* Komisjoni 12. novembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1031/2010 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ (millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem) kohase kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumise ajastamise, haldamise ja muude aspektide kohta (ELT L 302, 18.11.2010, lk 1).

Enampakkumismäärust muudeti 2017. aastal, et määrata alates 10. novembrist 2017 uuesti Ühendkuningriigi enampakkumisplatvormiks ICE Futures Europe (ICE). Muutmine hõlmas ka sätteid, mille vajalikkus tulenes eelseisvast turustabiilsusreservi rakendamisest. Praegu on enampakkumismäärus taas kord muutmisel, et kinnitada EEX uuesti Saksamaa enampakkumisplatvormina ning võimaldada aastal 2020 turustabiilsusreservist võetava esimese 50 miljoni innovatsioonifondile määratud LHÜ enampakkumist.

Enampakkumised toimusid aruandeperioodil järgmiste enampakkumisplatvormide kaudu:

- Euroopa energiabörs (EEX), mis korraldab enampakkumisi ühtse enampakkumisplatvormina 25 liikmesriigile, kes osalevad ühises hankekorras, ja Poolale, kes otsustas ühise hankekorraga mitte ühineda, kuid ei ole siiani oma enampakkumisplatvormi määranud. 2016. aasta 5. septembri seisuga korraldab EEX enampakkumisi teise ühise enampakkumisplatvormina, mis määrati 13. juulil 2016;
- EEX, kes korraldab enampakkumisi Saksamaale välise enampakkumisplatvormina;
- ICE, kes korraldab enampakkumisi Ühendkuningriigile välise enampakkumisplatvormina.

Island, Liechtenstein ja Norra ei ole LHÜde enampakkumist veel alustanud. Praegu töötatakse selle nimel, et võimaldada nende LHÜde enampakkumist ühisel enampakkumisplatvormil.

EEX, kes korraldab enampakkumisi enda 27 liikmesriigi nimel, müüs 2017. aastal enampakkumisel 89 % kõigist enampakkumistel müüdud kogustest, samas kui ICE müüs enampakkumisel Ühendkuningriigi nimel 11 % koguhulgast. 30. juuniks 2018 oli toimunud üle 1 270 enampakkumise.

Tabelis 5 antakse EEXi ja ICE enampakkumistel, sealhulgas üldiste LHÜde varajastel enampakkumistel,⁴³ kuni 30. juunini 2018 müüdud LHÜde koguste⁴⁴ ülevaade.

⁴³ 3. etapi LHÜde varajased enampakkumised viidi läbi 2012. aastal, pidades silmas elektrienergiasektoris valitsevat laialdast kaubandustava müüa energiat forvardlepingute alusel ja osta vajalik sisend (sealhulgas LHÜd) siis, kui müüakse oma väljundit.

Tabel 5. Aastatel 2012–2018 enampakkumistel müüdnud 3. etapi LHÜde kogumaht

Aasta	Üldised LHÜd	Lennunduse LHÜd
2012	89 701 500	2 500 000
2013	808 146 500	0
2014	528 399 500	9 278 000
2015	632 725 500	16 390 500
2016	715 289 500	5 997 500
2017	951 195 500	4 730 500
2018 (kuni 30. juunini 2018)	482 921 500	1 930 000

Enampakkumised viidi üldjuhul läbi latusalt ning enampakkumishinnad olid üldiselt heas kooskõlas järelturu hindadega.

Ajavahemikul 2017. aasta jaanuarist 2018. aasta juunini tühistati neli enampakkumist, kuna baashinda ei ületatud või pakkumiste kogumaht oli enampakkumisele pandud mahust väiksem. Koos nende neljaga on alates 2012. aasta lõpust peetud enam kui 1270 enampakkumisest tühistatud kokku üheksa enampakkumist. 2. liites on esitatud ülevaade enampakkumishindadest, osavõtjate arv ning enampakkumistele pandud ja müüdnud üldiste LHÜde suhtarv ajavahemikul 2013. aastast kuni 2018. aasta 30. juunini. Enampakkumisplatvormid avaldavad iga enampakkumise üksikasjalikud tulemused õigeaegselt selleks ette nähtud veebisaitidel. Lisateavet enampakkumiste tulemuste, sealhulgas osalejate, enampakkumisele pandud ja müüdnud LHÜde suhtarvu ja hindade kohta leiab komisjoni veebisaidil avaldatud liikmesriikide aruannetest⁴⁵.

Ajavahemikul 2012. aastast kuni 30. juunini 2018 toimunud enampakkumistel teenitud kogutulu oli üle 26 miljardi euro (ainuüksi 2017. aastal oli teenitud kogutulu 5,6 miljardit eurot). ELi HKS-i direktiiviga on ette nähtud, et vähemalt 50 % enampakkumistel saadud tulust – sealhulgas kogu tulu, mis on saadud solidaarsuse ja majanduskasvu edendamise eesmärgil jaotatud LHÜdest – peaksid liikmesriigid kasutama kliima ja energiaga seotud eesmärkidel. Vastavalt komisjonile esitatud teabele kavatsesid liikmesriigid kulutada või kulutasid 2017. aastal umbes 80 % sellest tulust konkreetsetele kliima ja energiaga seotud eesmärkidele⁴⁶.

⁴⁴ Üldiste LHÜde kogused määrati kindlaks, võttes arvesse otsust 1359/2013/EL. Lennunduse LHÜde koguste kindlaksmääramisel võeti arvesse otsust nr 377/2013/EL ja määrust (EL) nr 421/2014.

⁴⁵ http://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/documentation_et.htm.

⁴⁶ Lisateave liikmesriikide enampakkumistel teenitud tulu kasutamise kohta on avaldatud 2018. aasta kliimameetmete eduaruandes: COM(2018) 716 final, <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=COM:2017:0054:FIN>.

4.1.2.3. Elektrienergiasektorile ette nähtud erand täieliku enampakkumise põhimõttest

ELi HKS-i artiklis 10c on sätestatud erand üldisest enampakkumisreeglis, et toetada investeeringuid elektrienergiasektori ajakohastamiseks mõningates ELi madalama sissetulekuga liikmesriikides. Kümnest erandi kasutamise õigusega liikmesriigist kaheksa* kasutavad seda erandit ning eraldavad elektritootjatele tasuta teatava arvu LHÜsid, tingimusel et tehakse vastavad investeeringud.

Artikli 10c alusel tasuta eraldatud LHÜd arvatakse maha sellest LHÜde hulgast, mille asjaomane liikmesriik müüks muidu enampakkumisel. Erandi rakendamist käsitlevatest riigisestest eeskirjadest olenevalt võivad elektritootjad saada tasuta LHÜsid võrdväärset investeeeringutega, mida nad teevad oma riikliku investeerimiskava alusel, või maksetega, mille nad on teinud riiklikku fondi, mille kaudu on võimalik selliseid investeeringuid rahastada. Kuna HKS-i direktiivi artikli 10c kohane LHÜde tasuta eraldamine elektrienergiatootjatele oleks põhimõtteliselt riigiabi, on artikli 10c erandi rakendamise riiklikud kavad riigiabireeglite alusel heaks kiidetud ning neile kohaldatakse riigiabi suuniste** nõudeid.

Artikli 10c kohane LHÜde ajutine tasuta eraldamine on lubatud ka järgmisel kauplemisperioodil, ent laiendatud läbipaistvussätete alusel ja koos toetuskõlblike liikmesriikidele pakutava võimalusega kasutada oma artikli 10c kohast eraldist tervikuna või osaliselt selleks, et toetada ajakohastamisfondist tehtavaid investeeringuid (vt punkt 2.3).

* Erandit on õigus kasutada Bulgaarial, Eestil, Küprosel, Leedul, Lätil, Maltal, Poolal, Rumeenial, Tšehhi Vabariigil ja Ungaril. Malta ja Läti otsustasid seda mitte kasutada.

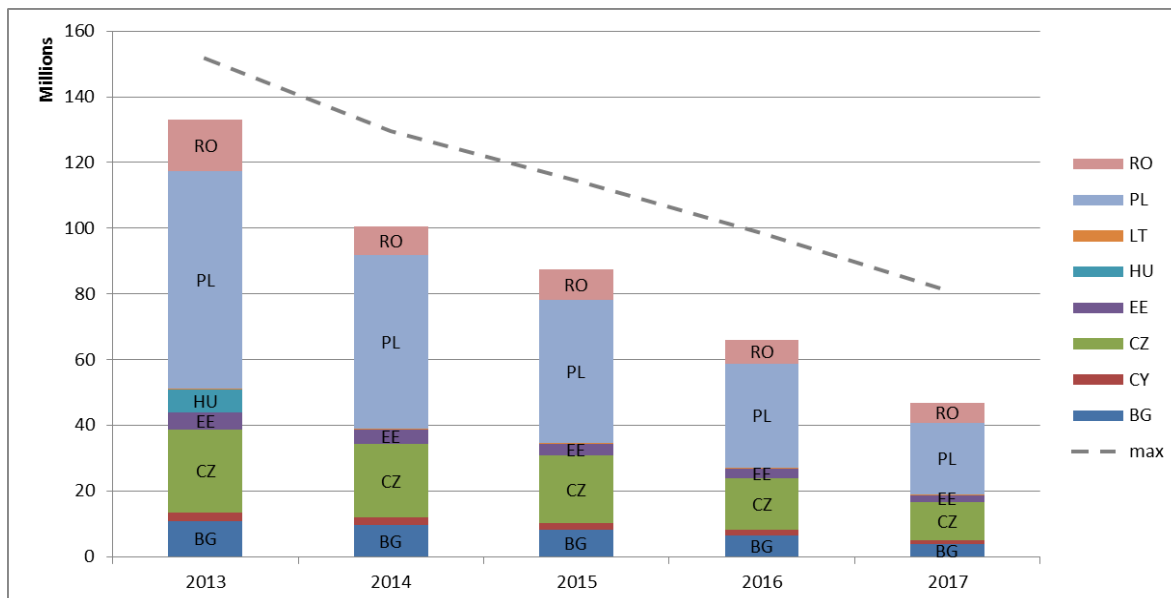
** Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2012. aastat (ELT C 158, 5.6.2012, lk 4).

Elektritootjatele 2017. aastal tasuta eraldatud LHÜde arv on esitatud lisa 1. liite tabelis 1 ning tasuta eraldatavate LHÜde maksimaalne arv aastas on esitatud 1. liite tabelis 2.

Teatatud investeerimistoetuse koguväärtus aastatel 2009–2017 on umbes 11,3 miljardit eurot. Umbes 80 % sellest summast kasutati taristu täiustamiseks ja ajakohastamiseks ning ülejäänud investeeringud tehti keskkonnahoidliku tehnoloogia arendamiseks või tarneallikate mitmekesistamiseks.

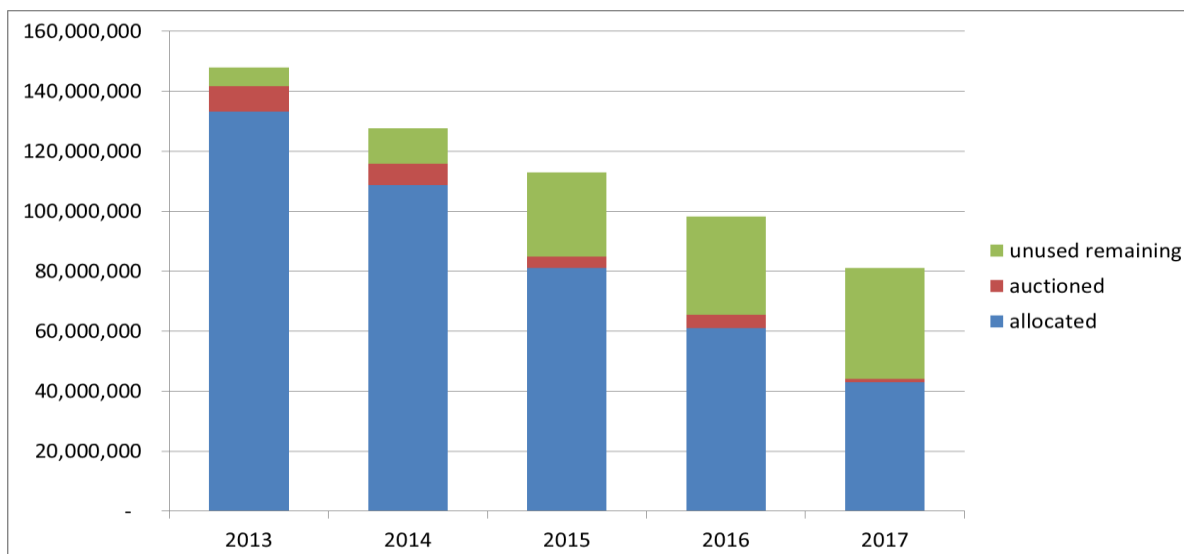
Eraldamata jäänud LHÜd võib müüa enampakkumisel või eraldada need vastavalt ELi HKS-i läbivaadatud direktiivi sätetele ajavahemikul 2021–2030 artikli 10c alusel tehtavateks investeeringuteks, mis valitakse konkurentsipõhise pakkumismenetluse kaudu (vt punkt 2.3). Joonisel 2 on esitatud aastatel 2013–2017 eraldatud LHÜde arv.

Joonis 2. Artikli 10c alusel eraldatud tasuta LHÜd

Joonisel 3 on näidatud, kui palju artikli 10c kohaseid LHÜsid eraldati, pandi enampakkumisele või jäi kasutamata (ei eraldatud ega pandud enampakkumisele). Näiteks Poola enampakkumistel müügiks määratud LHÜde arvust aastatel 2013–2017 artikli 10c alusel maha arvatud 113 miljonit LHÜd ei ole veel tasuta eraldatud ega enampakkumistele pandud.

Joonis 3. LHÜde jagunemine (tasuta eraldatud, enampakkumisel müüdnud, kasutamata järelejäänud)

Tasuta eraldatud LHÜd

	Enampakkumistel müüdnud LHÜd
	Järelejäänud kasutamata LHÜd

Tabelis 6 on esitatud artikli 10c kohaste LHÜde arv kuni 2017. aastani, mis müüdi enampakkumistel aastatel 2013–2017, ning järelejäänud kasutamata LHÜde arv. Tabeli viimases veerus on näidatud, kui palju LHÜsid võib praeguse seisuga üle kanda ja eraldada ajavahemikul 2021–2030 investeeringuteks, mis valitakse konkurentsipõhiste pakkumismenetluste kaudu.

Tabel 6. Artikli 10c kohaste kasutamata LHÜde arv, 2013–2017

Liikmesriik	Artikli 10c kohaste kasutamata LHÜde arv, mis on pandud enampakkumisele (miljonites)	Järelejäänud kasutamata LHÜde arv⁴⁷ (miljonites)
BG	7,8	1,1
CY	0,0	0,0
CZ	0,2	0,2
EE	0,3	0,4
HU	0	0,9
LT	0,7	0,4
PL	0,0	113,3
RO	12,4	4,4
Kokku	21,4	119,6

4.1.3. Rahvusvahelised ühikud

ELi HKSis osalejad võivad kasutada Kyoto protokolliga puhta arengu mehhanismist ja ühisrakendusest saadud rahvusvahelisi ühikuid, et täita osa oma ELi HKS-i kohustustest aastani 2020*. Need ühikud on finantsinstrumendid, mis vastavad ühele tonnile CO₂-le, mis on heite vähendamise projekti tulemusel atmosfäärist eemaldatud või mille võrra on selle hulk atmosfääris vähenenud. 3. etapis ei saa ühikuid enam vahetult tagastada, kuid neid võib igal ajal kalendriaasta jooksul vahetada LHÜde vastu.

ELi HKSis osalejad peavad ühikute kasutamisel täitma mitmesuguseid kvalitatiivseid nõudeid: kasutada ei saa ühikuid, mis on saadud tuumaenergia-, metsastamis- ja taasmetsastamisprojektidest ning uutest projektidest, mis on pärast 2012. aastat registreeritud mujal kui vähim arenenud riikides. Samuti on kehtestatud rahvusvaheliste ühikute maksimaalne kogus, mida võivad kasutada paiksed käitised ja õhusõiduki käitajad**.

Vastavalt ELi HKS-i läbivaadatud direktiivi sätetele ei saa rahvusvahelisi ühikuid järgmisel kauplemisperioodil enam ELi HKS-i nõuete täitmiseks kasutada.

* Puhta arengu mehhanismi ja ühisrakenduse projektidest saadakse Kyoto protokolliga kohaseid CO₂ arvestusühikuid: vastavalt tõendatud heitkoguste vähendamise ühikuid (THVd) ja heitkoguste vähendamise ühikuid (HVÜd). Komisjoni määruses (EL) nr 389/2013 on sätestatud, et selliste kolmandate riikide väljaantud HVÜsid, kellel ei ole õiguslikult siduvaid heite koguselise vähendamise eesmärke aastateks 2013–2020, nagu on sätestatud Kyoto protokolliga Doha muudatuses, või kes ei ole selle muudatusega seotud ratifitseerimiskirja hoiule andnud, tuleks hoida liidu registris üksnes juhul, kui on kinnitatud, et need ühikud on seotud heite vähendamisega enne 2013. aastat.

** Komisjoni 8. novembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1123/2013, rahvusvaheliste ühikute kasutusõiguste määramise kohta vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 299, 9.11.2013, lk 32).

Kuigi rahvusvaheliste ühikute kasutusõiguste täpne suurus 2. ja 3. etapis (2008–2020) sõltub osaliselt tulevaste tõendatud heitkoguste hulgast, peaks see turuanalüütikute prognooside kohaselt moodustama umbes 1,6 miljardit ühikut. 30. juuni 2018. aasta seisuga oli kasutatud või vahetatud rahvusvaheliste ühikute koguarv 1,49 miljardit, moodustades lubatud maksimumi prognoosist rohkem kui 90 %.

Täieliku ülevaate rahvusvaheliste ühikute vahetamisest saab lisa 3. liitest.

4.2. Nõudlus: ringlusest kõrvaldatud LHÜd

Liidu registrisse kantud teabe kohaselt on ELi HKSi osalevate käitiste heitkogused 2017. aastal võrreldes 2016. aastaga pisut suurenenud, umbes 0,18 % võrra. Ehkki see väike kasv peatas 3. etapi algusest ehk 2013. aastast valitsenud heitkoguste vähenemise suundumuse, on see selgitatav SKP 2,4 %-lise reaalkasvuga, mis on suurem kui ühelgi aastal alates praeguse kauplemiss perioodi algusest.

Tabel 7. Tõendatud heitkogused (miljonit CO₂-ekvivalenttonni)

Aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Tõendatud heitkogused kokku	1904	1867	1908	1814	1803	1751	1754
Muutus võrreldes aastaga x-1	-1,8 %	-2 %	2,2 %	-4,9 %	-0,6 %	-2,9 %	0,2 %
Elektrienergiasektori tõendatud heitkogused	1,155	1,153	1,101	1,011	1,005	957	949
Muutus võrreldes aastaga x-1		-0,2 %	-4,5 %	-8,1 %	-0,6 %	-4,8 %	-0,8 %
Tööstuskäitiste tõendatud heitkogused	749	714	807	803	798	794	805
Muutus võrreldes aastaga x-1		-4,7 %	13,1 %	-0,6 %	-0,6 %	-0,5 %	1,4 %
EL 28 tegelik SKP kasvumäär⁴⁸	1,7 %	-0,5 %	0,2 %	1,7 %	2,2 %	1,9 %	2,4 %

SKP andmed veebisaidil:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>

(2018. juuli seisuga). Lennunduse tõendatud heitkoguseid käsitletakse eraldi punktis 5.

Nagu tabelist nähtub, vedas heitkoguste kasvu eelkõige tööstus, samas kui elektrienergiasektori heitkogused pisut vähenesid.

2017. aastal tunnistati vabatahtlikult kehtetuks 84 827 LHÜd. Kokku on 2018. aasta juuni lõpuni registreeritud 300 181 LHÜ vabatahtlikku kehtetuks tunnistamist.

⁴⁸ SKP andmed veebisaidil:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>

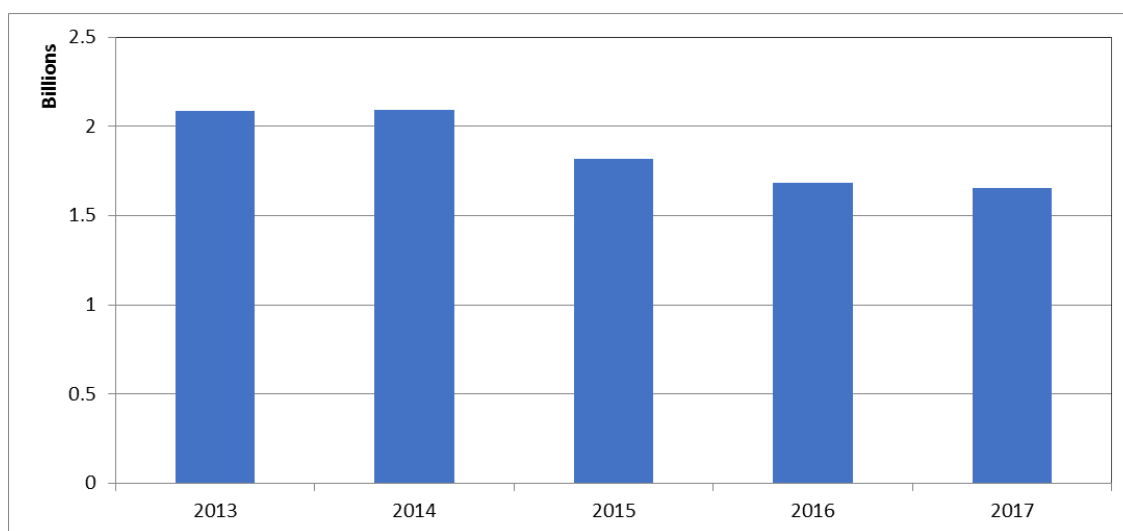
(2018. juuli seisuga).

4.3. Pakkumise ja nõudluse tasakaalustamine

ELi HKSi iseloomustas 2013. aastal 3. etapi alguses LHÜde pakkumise ja nõudluse struktuurset tasakaalustamatust, mis ulatus 2,1 miljardi LHÜ-ni. Praeguse kauplemissperiodi jätkudes on ülepakkumine pidevalt vähenenud, stabiliseerudes 2014. aastal ning vähenedes 2015. aastal märkimisväärselt 1,78 miljardi LHÜ-ni, 2016. aastal 1,69 miljardi LHÜ-ni ning 2017. aastal 1,65 miljardi LHÜ-ni. Seega ulatus vähenemine kolme aasta peale kokku ligi poole miljardini. Vähenemise põhjuseks on 2014.–2016. aastal kohaldatud edasilükkamismeede,⁴⁹ mida teiselt poolt on osaliselt tasakaalustanud heitkoguste vähenemine perioodil 2013–2016.

Joonisel 4 on kujutatud Euroopa CO₂-turu ülepakkumise muutust kuni 2017. aasta lõpuni.

Joonis 4. Euroopa CO₂-turu ülepakkumise muutus, 2013–2017

Eesmärgiga vähendada struktuurset tasakaalustamatust LHÜde pakkumise ja nõudluse vahel, loodi 2015. aastal turustabiilsusreserv,⁵⁰ et muuta LHÜde enampakkumistele panemine paindlikumaks. Turustabiilsusreserv hakkab toimima 2019. aastal.

⁴⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta otsus nr 1359/2013/EL, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ kasvuhoonegaaside saastekvootide enampakkumiste ajastamist käsitlevate sätete täpsustamiseks (ELT L 343, 19.12.2013, lk 1).

⁵⁰ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsus (EL) 2015/1814, mis käsitleb ELi kasvuhoonegaaside heitkogustega kauplemise süsteemi turustabiilsusreservi loomist ja toimimist ning millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 264, 9.10.2015, lk 1).

Turustabiilsusreservi toimimises on kesksel kohal ringluses olevate LHÜde koguarv. LHÜd lisatakse reservi, kui ringluses olevate LHÜde koguarv on suurem eelnevalt kindlaks määratud ülempiirist (833 miljonit LHÜd), ning need vabastatakse reservist, kui see koguarv on väiksem eelnevalt kindlaks määratud alampiirist (alla 400 miljoni LHÜ)*. Seega, kui ringluses olevate ühikute koguarv jääb väljapoole eelnevalt kindlaks määratud vahemikku, siis LHÜd kas lisatakse turustabiilsusreservi või lastakse sealt ringlusse. LHÜd, mille enampakkumisel müümine on edasi lükatud ja nn eraldamata** LHÜd paigutatakse samuti sellesse reservi.

Ringluses olevate LHÜde koguarv, mis on oluline turustabiilsusreservi lisatavate ja sealt ringlusse lastavate LHÜde arvu määramiseks, arvutatakse järgmise valemi alusel:

ringluses olevate LHÜde koguarv = pakkumine – (nõudlus + turustabiilsusreservis olevad LHÜd).

Valemis kasutatud pakkumise ja nõudluse komponente on üksikasjalikult kirjeldatud lisa 4. liite tabelis 1.

* Või juhul, kui võetakse meetmeid vastavalt ELi HKS-i direktiivi artiklile 29a.

** Eraldamata LHÜd on ühikud, mida ei ole eraldatud ELi HKS-i direktiivi artikli 10a lõike 7 alusel, st LHÜd, mis jäävad uute osalejate reservi, ning artikli 10a lõigete 19 ja 20 kohaldamisest tulenevad LHÜd, st ühikud, mis on ette nähtud tasuta eraldamiseks käitistele, kuid mis jäid eraldamata tegevuse (osalise) lõpetamise või tootmisvõimsuse märkimisväärse vähendamise tõttu. Tegelikult ei ole otsuse 2015/1814/EL artikli 1 lõikega 3 ette nähtud, et eraldamata LHÜd, mis tulenevad asjakohase CO₂-heite ülekandumise ohu teguri kohaldamisest sektoritele, mis ei ole lisatud CO₂-heite ülekandumise ohuga sektorite loetellu jooksva perioodil, ning kõik sellised LHÜd, mida ei ole eraldatud ELi HKS-i direktiivi artikli 10c alusel, tuleb panna turustabiilsusreservi. Seega ei ole need LHÜd hõlmatud (vt ELi HKS-i 4. etapiks läbivaatamise ettepanekule lisatud mõjuhinnangu (SWD(2015) 135 final) lk 225).

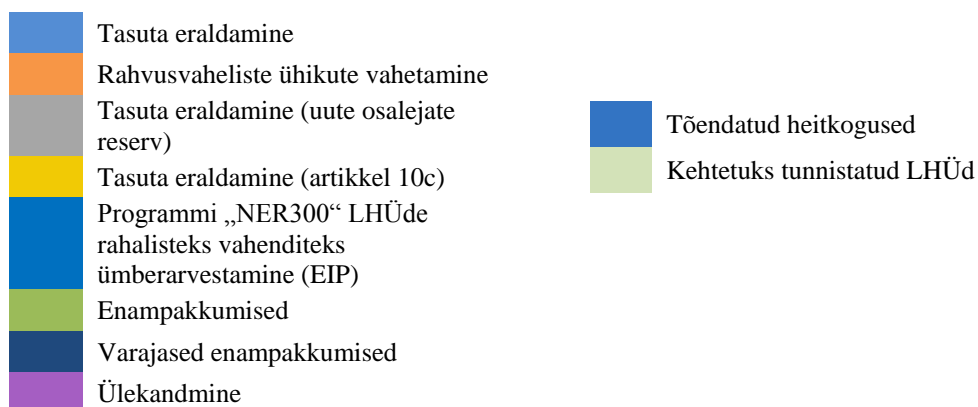
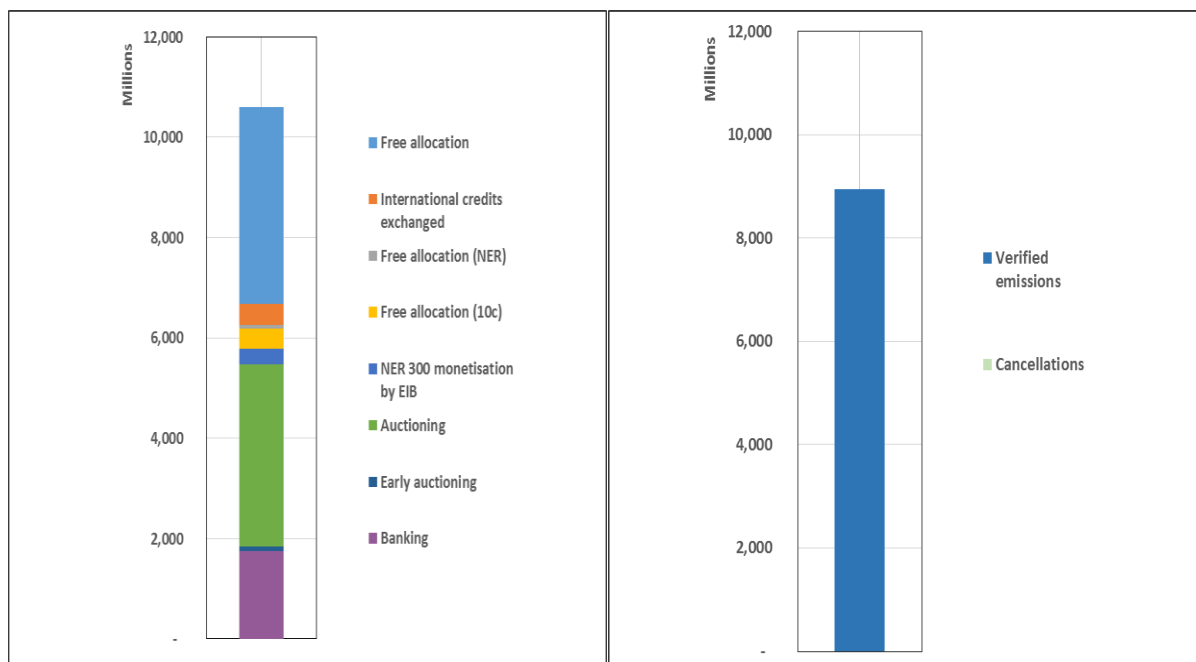
CO₂-turgu käsitleva aruande alusel saab koondada pakkumise ja nõudluse näitajad, mis avaldatakse vastavalt ELi HKS-i direktiivist ja selle rakendussätetest tulenevate aruandluskohustuste täitmise ajakavale. Ajakava, asjakohased andmed ja ajavahemik on esitatud lisa 4. liite tabelis 2. Joonisel 5 on esitatud pakkumise ja nõudluse struktuur 2017. aastal. Vastavad andmed on avaldatud ka teatises, milles käsitletakse ringluses olevate LHÜde koguarvu turustabiilsusreservi kohaldamisel⁵¹.

⁵¹ C(2018) 2801 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2018_2801_en.pdf.

Joonis 5. Kumulatiivne pakkumine ja nõudlus 2017. aasta lõpuni

Pakkumine (kumulatiivne, miljonites)

Nõudlus (kumulatiivne, miljonites)

Et valmistuda turustabiilsusreservi toimimise alguseks 2019. aastal, on komisjon alates 2017. aasta mai keskpaigast korrapäraselt avaldanud⁵² eelnenud aastal ringluses olnud LHÜde koguarvu. 2018. aasta mais avaldati ringluses olevate LHÜde koguarv teist korda ja see oli 1 654 574 598 LHÜd⁵³. 2018. aastal avaldatud arv toob esmakordselt kaasa LHÜde paigutamise turustabiilsusreservi, vähendades 2019. aasta esimese 8 kuu jooksul enampakkumisel müüdavat kogust.

ELi HKS-i läbivaadatud direktiiviga tehakse turustabiilsusreservi toimimises kaks olulist muudatust (vt ka punkt 2.1). Esiteks kasvab ringluses olevast koguarvust reservi

⁵² C(2017) 3228 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2017_3228_en.pdf.

⁵³ C(2018) 2801 final, https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2018_2801_en.pdf.

paigutatavate LHÜde protsent aastatel 2019–2023 12 %-lt 24 %-le. See kiirendab oluliselt ülepakkumise vähendamist. Teiseks kaotavad alates 2023. aastast kehtivuse turustabiilsusreservis hoitavad LHÜd, mis ületavad eelnenud aasta enampakkumiste mahtu.

Seega väheneb enampakkumiste maht 2018. aastal ringluses olevate LHÜde koguarvu ja läbivaadatud õigusaktide alusel 2019. aasta esimesel kaheksal kuul ligi 265 miljoni LHÜ võrra, mis moodustab 16 % ülepakkumisest. Selle tulemusena müüakse 2019. aasta esimesel kaheksal kuul enampakkumistel umbes 40 % vähem LHÜsid, kui 2018. aasta samal perioodil. Võttes aluseks 2019. aasta enampakkumiste mahu, on 7. liites esitatud teave liikmesriikide osaluste kohta turustabiilsusreservis 2019. aasta jaanuarist augustini.

5. LENNUNDUS

Lennundussektor osaleb ELi HKSis alates 2012. aastast. Esialgsed õigusaktid hõlmasid kõiki Euroopa Majanduspiirkonda (EMP) ja sealt väljapoole toimuvaid lende. EL piiras siiski 2012.–2016. aasta kohustused EMP-siseste lendudega, et toetada ICAOd lennunduse heitkoguste vähendamise ülemaailmse meetme väljatöötamisel.

2016. aasta oktoobris leppis ICAO assamblee kokku resolutsiooni rahvusvahelise lennunduse CO₂-heite kompenseerimise ja vähendamise süsteemi (CORSIA) kohta, mis võetakse kasutusele 2021. aastal. CORSIA on kavandatud heite kompenseerimise süsteemina, mille eesmärk on stabiliseerida rahvusvahelisest lennundusest tulenevad heitkogused 2020. aasta tasemel. Seda tulemust silmas pidades muudeti 2017. aastal ELi HKS-i direktiivi, et pikendada EMP-sisest kohaldamist lennunduse puhul 2023. aastani.

Kuniks ICAO võtab vastu asjaomased CORSIA instrumendid ja EL teeb seejärel otsused CORSIA võimaliku rakendamise kohta ELis, ning et rahvusvahelisele protsessile hoogu anda, otsustas EL 2017. aastal pikendada praegust erandit ELi HKSist lendudele kolmandatesse riikidesse ja kolmandatest riikidest kuni 31. detsembrini 2023, kui otsust vahepeal ei muudeta⁵⁴. Seega jätkub praegune EMP-sisene kohaldamine aastani 2023. Pärast seda taastuks algne „täismahus“ kohaldamine, juhul kui ei tehta muudatusi.

Lisaks nähakse ELi HKS-i läbivaadatud direktiiviga ette, et Euroopa Komisjon peaks esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande võimalustest, kuidas rakendada CORSIA-t ELi õiguses direktiivi läbivaatamise teel. Samuti on sätestatud, et alates 2021. aastast vähendatakse lennunduse LHÜde arvu lineaarselt 2,2 % võrra.

2017. aastal väljastati LHÜsid EMP-sisest kohaldamisest lähtuvalt. Tasuta eraldati veidi üle 33,1 miljoni LHÜ. See arv hõlmab nii tasuta eraldatud LHÜsid (pisut üle 32,0 miljoni LHÜ) kui ka peaaegu 1,1 miljonit tasuta LHÜd, mis eraldati uute turule tulijate ja kiiresti kasvavate

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2392, millega muudetakse direktiivi 2003/87/EÜ, et jätkata kehtivate piirangute kohaldamist lennutegevuse ulatuse suhtes ja teha ettevalmistusi ülemaailmse turupõhise meetme rakendamiseks alates 2021. aastast (ELT L 350, 29.12.2017, lk 7).

ettevõtete erireservist. Sellest reservist eraldatavad kogused aastatel 2017–2020 kahekordistuvad, kuna need hõlmavad kogu ajavahemikku 2013–2020.

Mis puudutab lennunduse heitkoguste muutumist, siis tõendatud heitkogused kasvasid 2017. aastal jätkuvalt ja ulatusid 64,2 miljoni tonni CO₂-ni, mis on 4,5 % rohkem kui 2016. aastal.

Ajavahemikus 2017. aasta jaanuarist kuni detsembrini müüdi enampakkumistel ligikaudu 4,7 miljonit LHÜd.

Tabelis 8 on esitatud kokkuvõtte lennundussektori tõendatud heitkogustest, tasuta eraldamistest ja enampakkumiste mahtudest alates 3. etapi algusest.

Tabel 8. Tõendatud heitkogused ja LHÜde eraldamine lennundussektorile

Aasta	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Tõendatud heitkogused (miljonit CO₂-ekvivalenttonni)	53,5	54,8	57,1	61,5	64,2	
Tõendatud heitkoguste muutus võrreldes aastaga x-1		2,5 %	4,1 %	7,6 %	4,5 %	
Tasuta eraldamine (EL 28 + EMP ja EFTA riigid, miljonites LHÜdes)⁵⁵	32,5	32,4	32,2	32,0	32,0	
Tasuta eraldamine uute osalejate ja kiiresti kasvavate käitajate erireservist (miljonites LHÜdes)	0	0	0	0	1,1	1,1
Enampakkumisel müüdüd LHÜde maht (miljonites)	0	9,3	16,4	5,9	4,7	1,9 ⁵⁶

Ajavahemikul 2013–2015 enampakkumisel müüdüd lennunduse LHÜde mahud peegeldavad kaasseadusandja 2013. aasta otsust „aeg maha võtta“⁵⁷ ja piirata kliimakoostuste täitmine üksnes EMP-siseste lendudega. Lennundussektoris lükati nõuete täitmist 2012. ja 2013. aastal

⁵⁵ Need arvud ei hõlma tegevuse lõpetanud õhusõidukikäitajaid.

⁵⁶ 2018. aasta juuni lõpuni.

⁵⁷ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. aprilli 2013. aasta otsus nr 377/2013/EL ajutise erandi tegemise kohta direktiivist 2003/87/EÜ, millega luuakse ühenduses kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteem (EMPs kohaldatav tekst) (ELT L 113, 25.4.2013, lk 1).

edasi. Seega müüdi 2012. aasta mahud enampakkumisel 2014. aastal, samas kui 2013. ja 2014. aasta heitkoguste puhul saavutati nõuetele vastavus 2015. aasta jaanuarist aprillini.

6. TURUÜLEVAADE

Uue finantsinstrumentide turgude direktiivi* (MiFID 2) kohaselt on LHÜd alates 3. jaanuarist 2018 liigitatud finantsinstrumentideks. See tähendab, et tavapärase finantsturgude (mis hõlmavad CO₂ tuletisinstrumentidega kauplemist juhtivatel platvormidel või börsiväliselt) suhtes kohaldatavaid eeskirju hakatakse kohaldama ka CO₂ järelturul tehtavate hetketehingute suhtes (tehingud LHÜdega, mis tuleb järelturul kohe üle anda). Niisiis on see segment läbipaistvuse, investorikaitse ja usaldusvääruse seisukohalt viidud samadele alustele tuletisinstrumentide turuga. Esmasturu järelevalvet hõlmab ka edaspidi enampakkumiste määrus, välja arvatud turu kuritarvitamisega seotud küsimustes.

Kohaldama hakatakse ka muid finantsturgude suhtes kohaldatavaid õigusnorme, mis on ristviidete kaudu seotud MiFID 2 finantsinstrumentide määratlustega. See kehtib eelkõige turukuritarvituse määruse** kohta, mis hõlmab LHÜdega seotud tehinguid ja käitumist nii esmasturul kui ka järelturul. Samuti peavad MiFIDi kohaselt litsentseeritud CO₂-ühikutega kauplejad hakkama oma klientide suhtes LHÜde järelehetketurul rakendama kohustuslikus korras hoolsusmeetmeid, sest rahapesuvastases direktiivis*** viidatakse MiFID 2-le. ****

* Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/65/EL, 15. mai 2014, finantsinstrumentide turgude kohta ning millega muudetakse direktiive 2002/92/EÜ ja 2011/61/EL.

** Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 596/2014, 16. aprill 2014, mis käsitleb turukuritarvitusi (turukuritarvituse määrus) ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2003/6/EÜ ja komisjoni direktiivid 2003/124/EÜ, 2003/125/EÜ ja 2004/72/EÜ.

*** Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2015/849, 20. mai 2015, mis käsitleb finantssüsteemi rahapesu või terrorismi rahastamise eesmärgil kasutamise tõkestamist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 648/2012 ja tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2005/60/EÜ ja komisjoni direktiiv 2006/70/EÜ.

**** Kliendi suhtes rakendatavad hoolsusmeetmed on juba kohustuslikud LHÜde tuletislepingute esmasturul ja järelturul.

MiFID 2 paketiga ja turukuritarvituse määrusega – mõlemad võeti vastu 2014. aastal – nähti ette üldisesse korda tehtavad teatavad CO₂-turu eripäradega seotud kohandused (vt CO₂-turgu käsitlev 2015. aasta aruanne)⁵⁸.

2016.–2018. aastal võeti vastu mitu meetet, millega reguleeritakse MiFID 2⁵⁹ ja turukuritarvituse määruse⁶⁰ sätete üksikasjalikke aspekte.

⁵⁸ COM(2015) 576 final,

https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/strategies/progress/docs/com_2015_576_annex_1_cover_en.pdf.

⁵⁹ https://ec.europa.eu/info/law/markets-financial-instruments-mifid-ii-directive-2014-65-eu/amending-and-supplementary-acts/implementing-and-delegated-acts_en.

6.1. LHÜde õiguslik laad ja maksustamine

LHÜde õiguslik laad ja maksustamine erinevad liikmesriigiti, sest neid kahte aspekti ei ole HKS-i direktiiviga kindlaks määratud. Riigid peavad oma artikli 21 kohaste aruannete raames igal aastal esitama aruande LHÜde õigusliku laadi ja maksustamisega seotud riikliku korra kohta. Ühtlustamatusest hoolimata on viimase aastakümne jooksul välja kujunenud ja väga likviidne turg. Kehtiva õigusraamistikuga on ette nähtud vajalikud õigusalsed põhimõtted läbipaistva ja likviidse CO₂-turu jaoks, tagades samas turu stabiilsuse ja terviklikkuse.

Eri riikides käsitletakse LHÜsid erinevalt, näiteks finantsinvesteeringutena, immateriaalse varana, omandiõigustena või kaubana. Vastavalt 2018. aastal artikli 21 kohaselt esitatud teabele on vähemalt viis osalevat riiki (DE, IE, IT, NO, SE) teatanud riiklike õigusaktide muudatuste rakendamisest või kavandamisest, enamasti seoses MiFID 2 rakendamisega⁶¹.

LHÜde maksustamisega seoses on ainult kolm riiki teatanud, et LHÜde väljaandmisele kohaldatakse käibemaksu. Seevastu LHÜdega järelturul tehtud tehingute eest nõutakse käibemaksu enamikus osalevates riikides (kõik peale CY, EE, IS, LI).

Enamik riike andis teada pöördmaksustamise kohaldamisest LHÜsid hõlmavate riigisiseste tehingute puhul. Pöördmaksustamise erand nihutab vastutuse käibemaksu tasumise eest müüjalt kauba või teenuse ostjale ning selle näol on tegemist käibemaksupettuste vastase tõhusa kaitsemeetmega. 2018. aasta novembris võttis nõukogu vastu direktiivi 2006/112/EÜ (käibemaksudirektiiv) muudatuse,⁶² et pikendada erandi kohaldamist pärast 2018. aasta lõpu kuni 30. juunini 2022. Liikmesriike ärgitatakse pöördmaksustamise süsteemi kohaldamist jätkama, et tagada CO₂-turuga seoses piisav kaitse ka edaspidi.

Äriühingute LHÜsid võib täiendavalt maksustada (nt äriühingu tulumaksu kohaldamise kaudu). 16 riiki teatasid, et sellist maksustamist ei toimu.

⁶⁰ https://ec.europa.eu/info/law/market-abuse-regulation-eu-no-596-2014/amending-and-supplementary-acts/implementing-and-delegated-acts_en.

⁶¹ LHÜde MiFID 2 alusel ELi tasandil finantsinstrumentideks liigitamine ei nõua automaatselt LHÜde õiguslikku (ümber)liigitamist riikide õiguses, kuna seda tehti ELi finantsturgude määruse kohaldamiseks ning eesmärk polnud käsitleda LHÜde õiguslikku laadi (eraõiguse alusel) ega raamatupidamislikku kohtlemist.

⁶² Nõukogu 6. novembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1695, millega muudetakse direktiivi 2006/112/EÜ (mis käsitleb ühist käibemaksusüsteemi) seoses teatavate pettusealdiste kaupade ja teenuste tarnete puhul rakendatava vabatahtliku pöördmaksustamismehhanismi ning käibemaksupettuste vastase kiirreageerimismehhanismi kohaldamisajaga (ELT L 282, 12.11.2018, lk 5–7).

7. HEITKOGUSTEGA SEOTUD SEIRE, ARUANLUS JA TÕENDAMINE

ELi HKS-i seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise nõuded on ühtlustatud seire- ja aruandlusmääruses (MRR)* ning akrediteerimis- ja tõendamismääruses (AVR)**.

ELi HKS-i seiresüsteem on kavandatud n-ö algmoodulite meetodil, mis annab käitajatele palju paindlikkust kulutõhususe saavutamiseks, tagades samas heite seireandmete suure usaldusväärsuse. Selleks on lubatud kasutada mitut seiremeetodit (arvutuspõhist meetodit või mõõtmistel põhinevat meetodit ning erandkorras ka asendusmeetodeid). Käitise eraldiseisvate osade puhul võib meetodeid kombineerida. Õhusõiduki käitajate suhtes on võimalik kasutada vaid arvutustel põhinevat meetodit, kusjuures peamine näitaja on kütusetarbimine, mis määratakse kindlaks ELi HKS-iiga hõlmatud lendude puhul. Seire- ja aruandlusmäärusega käitiste ja õhusõiduki käitajate jaoks kehtestatud nõue omada pädeva asutuse kinnitatud seirekava aitab ära hoida seiremeetodite meelevaldse valimise ja ajalised erinevused.

Akrediteerimis- ja tõendamismäärusega on 3. etapiks ja edaspidiseks kehtestatud kogu ELi hõlmav ühtlustatud lähenemisviis tõendajate akrediteerimiseks. Juriidilisest isikust tõendajad peab akrediteerima riiklik akrediteerimisasutus, et need isikud saaksid teha tõendamistoiminguid vastavalt akrediteerimis- ja tõendamismäärusele. Selle uue ühtse akrediteerimissüsteemi eelis on, et see võimaldab tõendajatel tegutseda vastastikuse tunnustamise alusel kõigis osalevates riikides; seega kasutatakse täiel määral ära siseturu pakutav eelis ja aidatakse tagada teenuse üldine piisav kättesaadavus.

* Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 601/2012 Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2003/87/EÜ kohase kasvuhoonegaaside heite seire ja aruandluse kohta (ELT L 181, 12.7.2012, lk 30).

** Komisjoni 21. juuni 2012. aasta määrus (EL) nr 600/2012, milles käsitletakse kasvuhoonegaaside heite- ja tonnkilomeetriaruannete tõendamist ja tõendajate akrediteerimist vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2003/87/EÜ (ELT L 181, 12.7.2012, lk 1).

7.1. Üldine areng

Komisjon ärgitab liikmesriike ka edaspidi parandama seire- ja aruandlusmääruse ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse rakendamist vastavalt esitatud juhenditele ja vormidele⁶³.

Nende kahe määruse rakenduskogemus on näidanud, et seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise eeskirju on vaja veelgi täiendada, täpsustada ja lihtsustada, et edendada ühtlustamist, vähendada ettevõtjate ja osalevate riikide halduskoormust ning veelgi parandada süsteemi läbipaistvust.

⁶³ Seire- ja aruandlusmääruse ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse vormid ja juhenddokumendid on avaldatud aadressil https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring_en#tab-0-1.

Alates 2017. aasta veebruarist on osalevate riikidega konsulteeritud seoses nimetatud kahe määruse ajakohastamisega, et valmistuda ELi HKS-i 4. etapiks ning täiustada ja lihtsustada seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimise protsesse.

Nõuetelevastavuse tagamise süsteemi tõhusus on samuti paranenud, sest seire- ja aruandlusmäärusega võimaldati riikidel muuta elektrooniline aruandlus kohustuslikuks. 2018. aastal teatasid 16 riiki, et kasutavad seirekavade, heitearuannete, tõendamisaruanne ja/või täiustamisaruannete jaoks elektroonilisi vorme või spetsiifilisi failivorminguid, mis vastavad komisjoni kehtestatud miinimumnõuetele. Kaksteist osalevat riiki on teatanud, et kasutavad ELi HKS-i aruandluseks mõnd liiki automaatset IT-süsteemi.

7.2. Kasutatavad seiremeetodid

Vastavalt 2018. aastal artikli 21 alusel esitatud aruannetele kasutab enamik käitisi arvutuspõhist meetodit⁶⁴. Teatati ainult 179 käitise (vähem kui 1,7 %) 23 riigis, mis kasutavad heitkoguste pideva mõõtmise süsteeme, kõige sagedamini Saksamaal, Prantsusmaal ja Tšehhi Vabariigis. Ehkki riikide arv on sama, mis eelnenud aastal, kasutavad seda käsitlusviisi kokkuvõttes 29 käitist rohkem.

Vaid 11 riiki andsid teada, et 36 käitist kasutavad asendusmeetodit, millega on hõlmatud umbes 3,4 miljonit CO₂-ekvivalenttonni (võrreldes 5,1 miljoni CO₂-ekvivalenttonniga aasta varem). Ühe Madalmaades asuva käitise arvele langeb 35 % kõigist asendusmeetodiga seoses teatatud heitkogustest.

Seire- ja aruandlusmääruse minimaalsetele vaikumisi määramistasanditele⁶⁵ vastab enamik käitistest. Vaid 106 C-kategooria käitise (eelnenud aastaga võrreldes ühe võrra rohkem), st 13,7 % (võrreldes eelnenud aasta 13 %ga) kohta teatati, et nad kaldusid vähemalt ühe näitaja puhul kõrvale nõudest kohaldada peamiste lähtevoogude puhul kõrgeimaid määramistasandeid. Selline kõrvalekalduvus on lubatud ainult juhul, kui käitaja tõendab, et kõrgeima määramistasandi kasutamine ei ole tehniliselt võimalik või et sellega kaasneksid ebaotstarbekad kulud. Kui need tingimused enam ei kehti, peavad käitajad oma seiresüsteeme vastavalt täiustama. 2013. aasta aruandeperioodil teatati 16 % C-kategooria käitise kohta, et nad ei täitnud ühel või teisel viisil nõuet kohaldada kõrgeimaid määramistasandeid. Seepärast võib alates 3. etapi algusest täheldada kõrgeima määramistasandi kohaldamise nõude täitmise paranemist C-kategooria käitistes.

Ka näitavad 23 osalevalt riigilt saadud aruanded, et kokku 21 %-l B-kategooria käitistest on lubatud mingil määral kalduda kõrvale seire- ja aruandlusmääruse vaikenõuetest (võrreldes

⁶⁴ See tuleneb peamiselt asjaolust, et mõõtmispõhine meetodika nõuab asjaomaste kasvuhoonegaaside kontsentratsiooni pidevaks mõõtmiseks märkimisväärsete ressursside ja oskusteabe kasutamist, mida paljudel väiksematel käitajatel ei ole.

⁶⁵ Komisjoni määruse (EL) nr 601/2012 kohaselt peavad kõik käitajad vastama teatavatele minimaalsetele määramistasanditele, st suuremad heiteallikad peavad vastama kõrgematele määramistasanditele (nende andmekvaliteet peab olema usaldusväärsem) ning väiksemate heiteallikate suhtes kohaldatakse kulutõhususest lähtuvalt leebemaid nõudeid.

22 %ga aasta varem ja 26 %ga üle-eelmisel aastal), mis kinnitab kõrgeima määramistasandi nõude täitmise pidevat paranemist.

7.3. Akrediteeritud tõendamine

Artikli 21 alusel esitatud aruannetes ei ole teatatud tõendajate koguarvu, kuid põletustegevuse tõendamiseks (peamine akrediteerimisulatus) akrediteeritud tõendajate arvu põhjal võib põhjendatult hinnata, et 2017. aastal tegutses kokku vähemalt 124 erinevat akrediteeritud tõendajat. Artikli 21 alusel 2018. aastal esitatud aruannetest selgub, et 2017. aastal oli lennundussektoris akrediteeritud 46 individuaalset tõendajat. Euroopa akrediteerimiskoostöö organisatsiooni (EA) veebisaidil on esitatud teave asjaomaste riiklike akrediteerimisasutuste kohta ja lingid nende akrediteeritud ELi HKS-i tõendajate nimekirjadele⁶⁶.

Osalevate riikide tõendajate vastastikune tunnustamine toimib edukalt: 26 liikmesriiki andis teada, et nende territooriumil tegutseb vähemalt üks välisriigi tõendaja.

Leiti, et tõendajad täidavad hästi akrediteerimis- ja tõendamismääruse nõudeid. Poola teatas ühe tõendaja tegevusloa peatamisest ning kaks riiki (PL ja CZ) teatasid, et on 2017. aastal tühistanud vastavalt ühe ja kahe tõendaja akrediteeringud. Võrdluseks, 2016. aastal oli nii peatamisi kui ka tühistamisi üks ning 2015. aastal ühestki teatamisest ega tühistamisest ei teatatud. Üksnes Poola teatas, et on kahe tõendaja akrediteeringut 2017. aastal piiranud, kusjuures 2016. aastal seati üks piirang ühele tõendajale ning 2015. aastal teatasid neli riiki, et on seadnud sellised piirangud viiele tõendajale.

Sel aastal teatasid üheksa riiki tõendajate kohta kaebuste saamisest (ühe võrra rohkem, kui eelnenud aastal). Samas on kaebuste koguarv 12 % väiksem. Vastavalt teatatule on 95 % saadud kaebustest lahendatud (sarnaselt eelnenud aastale, mil see näitaja oli 96 %). 12 riiki teatasid tõendajate mittevastavuse tuvastamisest osana riiklike akrediteerimisasutuste ja pädevate asutuste teabevahetuse protsessist (eelnenud aastal oli see arv üheksa).

8. HALDUSKORRALDUSE ÜLEVAADE

ELi HKS-is osalevad riigid kasutavad eri lähenemisviise seoses süsteemi rakendamise eest vastutavate pädevate asutustega. Mõnes riigis on rakendamisse kaasatud mitu kohalikku asutust, kuid teistes on otsustatud tsentraliseeritud lähenemisviisi kasuks.

Alates viimasest aruandeperiодist ei ole osalevate riikide halduskorralduses olulisi muudatusi täheldatud. Vastavalt 2018. aastal artikli 21 kohaselt esitatud aruannetele osales ELi HKS-i rakendamises keskmiselt viis pädevat asutust riigi kohta.⁶⁷ Seoses asutustevahelise

⁶⁶ EA loetelu ELi HKS-i tõendajaid akrediteerivate riiklike akrediteerimisasutuste kontaktandmetest: <http://www.european-accreditation.org/information/national-accreditation-bodies-having-been-successfully-peer-evaluated-by-ea>.

⁶⁷ Teatavatel juhtudel võivad riigid teatada mitmest piirkondlikust/kohalikust asutusest kui ühest pädevast asutusest.

koordineerimisega teatati selliste erinevate vahendite ja meetodite kasutamisest nagu seirekavade või heitearuannete keskset haldamist käsitlevad õigusaktid (13 riigis), pädeva keskasutuse siduvad juhised ja suunised kohalikele ametiasutustele (üheksas riigis), asutustevahelised regulaarsed töörühmad või koosolekud (15 riigis) ja ühise IT-platvormi kasutamine (11 riigis). Kaheksa riiki (CY, EE, HU, IE, IS, IT, LI, LU) teatasid, et ühtki eespool kirjeldatud meetet ei ole rakendatud.

Seoses lubade väljastamise ja heakskiidetud seirekavade eest võetavate haldustasudega andsid 2018. aastal 14 liikmesriiki teada, et nad ei küsi käitiste käitajatelt mingeid tasusid (CY, DE, EE, FR, GR, IE, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK). Eelnenud aastaga võrreldes jäid muutumatuks ka 15 riiki, kus õhusõiduki käitajad tasusid ei maksa (BE, CY, CZ, DE, EE, ES, GR, LI, LT, LU, LV, MT, NL, SE, SK). Tasud on riigiti ja konkreetsest teenusest sõltuvalt väga erinevad. Näiteks on loa väljastamise ja seirekava kinnitamise tasu käitise kohta vahemikus 5–7 690 eurot ning lennunduses on seirekava kinnitamise tasud vahemikus 5–2 400 eurot.

Üldiselt on osalevate riikide süsteemid enamjaolt tõhusad ning vastavuses nende halduskorraldusega. Teabevahetust kohalike ametiasutuste vahel ja parimate tavade vahetamist pädevate asutuste vahel, muu hulgas ELi HKS-i nõuete järgimise foorumi tegevuse kaudu, tuleks jätkuvalt parandada ja julgustada.

9. NÕUETE TÄITMINE JA SELLE TAGAMINE

ELi HKS-i direktiivis on ülemäärase heite eest ette nähtud rahaträhv 100 eurot (indekseeritud) iga õhku paisatud CO₂-tonni kohta, mille eest ei ole LHÜsid tähtjaks tagastatud. Muud ELi HKS-i rakendamise rikkumise korral kohaldatakse sanktsioone vastavalt asjaomase riigi riigisisestele eeskirjadele.

ELi HKS-i nõuete täitmise määr on väga kõrge: igal aastal on umbes 99 % heitkogustest õigeaegselt kaetud nõutava arvu LHÜdega. 2017. aastal ei tagastanud heiteandmeid esitanud käitistest vähem kui 1 % kõigile oma heitkogustele vastavat kogust LHÜsid tähtjaks, st 30. aprilliks 2018. Nende käitiste arvele langes ELi HKS-i heitkogustest umbes 0,4 %. Lennundussektoris oli täitmise tase samuti väga kõrge: nõuded täitnud õhusõidukikäitajatelt pärineb enam kui 98 % ELi HKS-i lennunduse heitkogustest.

Pädevad asutused jätkavad iga-aastaste heitearuannete nõuetelevastavuse eri viisidel kontrollimist. Vastavalt 2018. aastal artikli 21 kohaselt esitatud aruannetele kontrollivad kõik osalevad riigid iga-aastaste heitearuannete täielikkust (100 % aruannetest, välja arvatud ES – 95 %, FR – 99 %, SE – 3 % ja UK – 59 %). Lisaks nähtub aruannetest, et riigid kontrollivad keskmiselt ligi 80 % aruannete puhul nende kooskõla seirekavadega (kõik riigid) ja umbes 74 % puhul LHÜde eraldamist käsitlevate andmetega (kõik riigid, välja arvatud FI, IT, MT, NO ja SE). 24 riiki andsid teada, et nad teevad lisaks ristkontrolle eesmärgiga võrrelda aruandeid muude andmetega.

Vastavalt artikli 21 alusel 2018. aastal esitatud aruannetele pidid pädevad asutused 15 liikmesriigis andma 2016. aastal seoses puuduvate andmetega konservatiivse hinnangu 131 käitise kohta. Neist 79 olid aga käitised, millest teatas Ühendkuningriik seoses heitkogustega enne 2017. aastat, võttes arvesse uusi avastatud vigu varasemates andmetes. Arvates 2017. aasta koguarvust maha Ühendkuningriigi andmed, teatati konservatiivsetest hinnangutest 52 käitise kohta (umbes 0,5 % käitiste koguarvust) (2016. aastal 57 käitist (0,5 %) ja 2015. aastal 45 käitist (0,4 %)). Seonduvad heitkogused olid 2017. aastal 2,8 miljonit tonni CO₂ (aasta varem 1,9 miljonit tonni ja üle-eelmisel aastal 8,3 miljonit tonni), mis on ligikaudu 0,2 % üldistest heitkogustest (2016. ja 2015. aastal vastavalt 0,1 % ja 0,5 %). Konservatiivse hinnangu andmise kõige tavalisem põhjus oli heitearuannete 31. märtsiks esitamata jätmise või heitearuanded, mis ei olnud täielikult kooskõlas seire- ja aruandlusmääruse ning akrediteerimis- ja tõendamismääruse nõuetega.

Puuduvate andmetega seotud konservatiivsetest hinnangutest lennundussektoris teatasid kaheksa riiki 33 õhusõidukikäitaja kohta (umbes 6,1 % koguarvust) ja 0,8 % kohta lennunduse heitkogustest. Aasta varem teatati sellega seoses 18 õhusõidukikäitajast (3,5 %) neljas riigis.

Pädevate asutuste kontrollid on endiselt olulised ka tõendaja töö täiendamiseks. 2017. aasta kohta kinnitasid kõik riigid, et nad viivad käitiste puhul läbi täiendavaid kontrole. Enamik riike teatas, et teevad sama ka õhusõiduki käitajate puhul (kõik peale CY, EL, IT, LI ja RO). Enamik riike (kõik peale EL, IT, LU, MT ja SE) teatasid, et tegid 2017. aastal käitistes kohapealseid kontrole.

2017. aasta kohta teatasid üheksa riiki ülemäärase heitkoguse trahvi kohaldamisest 30 käitise puhul (BE 1, BG 3, CZ 1, FR 1, IT 8, PL 1, PT 1, RO 6 ja UK 8). Lennundussektoris teatati ülemäärase heitkoguse trahvi kohaldamisest 61 õhusõidukikäitaja suhtes (DE 7, ES 3, FR 1, IT 6, LT 1, NL 1, PL 1, PT 6 ja UK 35).

Karistuste määramist 2017. aasta aruandeperioodil (lisaks ülemäärase heitkoguse trahvidele) kinnitas üheksa riiki. Ühestki vabadusekaotuslikust karistusest ei teatatud, kuid teatati 73 käitisele ja 27 õhusõidukikäitajale määratud trahvidest, ettekirjutustest või hoiatustest, mille rahaline koguväärtus ulatub 37,8 miljoni euroni⁶⁸.

2017. aasta kohta teatatud levinuimad rikkumised olid võimsuse muutumisest teatamata jätmise (24 juhtumit), tõendatud iga-aastase heitearuande tähtajaks esitamata jätmise (23 juhtumit), loata käitamine (17 juhtumit) ning kinnitatud seirekava mittejärgimine (11 juhtumit).

2018. aasta alguses algas viies ELi HKSi nõuete täitmise tsüklihindamine. Hindamise eesmärk on tuvastada ELi HKSi nõuete täitmisega seotud probleeme osalevate riikide tasandil ning toetada neid seoses ELi HKSi parema rakendamisega, selgitades välja täiustamisvõimalusi, parimaid tavasid ja koolitusvajadusi. Uus hindamine põhineb eelmisel

⁶⁸ See kogusumma ei sisalda Portugali lennundussektoris määratud trahve, mille suurus polnud veel teada, kuna karistusmenetlused olid pooleli.

2014. aasta hindamisel ning täiendaval nõuetelevastavuse ülevaatusel ELi HKSi seire-, aruandlus-, tõendamise- ja akrediteerimistoe projekti raames aastatel 2015–2016, mille käigus koostati tegevuskavad, et toetada osalevaid riike ELi HKSi nõuete täitmisel.

Uue hindamise peamiseks uuenduseks on oskuste test, mille raames iga riigi pädeva asutuse esindajal palutakse läbi vaadata näidisseirekava, heite aastaaruanne ning käitise täiendavad aruanded. Lisaks sellele analüüsitakse iga riigi ühe konkreetse käitise ELi HKSi seire, aruandluse, tõendamise ja akrediteerimisega seotud dokumente ning valmistatakse ette riigipõhised uuringud, et saada lõplik ülevaade ELi HKSi lubade väljastamisest, kontrollidest ja süsteemi nõuete täitmise tagamisest ning seirest, aruandlusest, tõendamisest ja akrediteerimisest.

10. JÄRELDUSED JA VÄLJAVAATED

Eelmise aasta olulisimaks arenguks oli ambitsioonika reformi heakskiitmine ELi HKS-i järgmiseks kauplemisperioodiks. Reform võimaldab ELi HKS-i abil saavutada ELi 2030. aasta kliimaeesmärke ning täita Pariisi kokkuleppega võetud kohustusi. Reformitud HKS vähendab heidet 2030. aastaks 43 %, kindlustades samas Euroopa tööstuse konkurentsivõime. Lisaks aitab see tööstusel ja elektrienergiasektoril lahendada vähese CO₂-heitega ülemineku innovatsiooni- ja investeerimisküsimused Pärast läbivaadatud õigusaktide vastuvõtmist keskendutakse nüüd uute sätete rakendamisele enne 4. etapi algust. Rakendamisega seotud töö täies hoos, eelkõige kasvuhoonegaaside heite ülekandumise ja tasuta eraldamise alal ning seoses innovatsioonifondi tegevusega (vt 6. liide).

Vilja on hakanud kandma ka viimastel aastatel kokku lepitud õigusaktide muudatused, mille eesmärk on lahendada LHÜde ülepakkumise probleem. Peamiselt tänu edasilükkamisele on LHÜde ülepakkumine juba vähenenud ning jõudis 2017. aastal madalaimale tasemele alates 3. etapi algusest. Tänavune teistkordselt avaldatud turustabiilsusreservi ülejäägi näitaja toob esmakordselt kaasa LHÜde paigutamise reservi. Koos reformitud HKS-i tugevdatud meetmetega vähendab see enampakkumiste mahtu 2019. aasta esimesel kaheksal kuul 2018. aasta sama perioodiga võrreldes umbes 40 %. Kuna reservi esimesel viiel toimumisaastal paigutatakse sellesse kahekordne kogus LHÜsid, jätkub ülepakkumise vähenemine suure tõenäosusega ka järgmistel aastatel. Neis valdkondades saavutatud edu tulemusena on suurenenud turuosaliste usaldus, nagu näitab eelmisel aastal tugevnenud CO₂-hinnasignaal.

Olulist edu on saavutatud ka lennunduse valdkonnas. Et anda ka edaspidi hoogu rahvusvahelisele lennunduse heitkoguste ülemaailmse kärpimise süsteemi kehtestamise protsessile ning soodustada tulevikus selle rakendamist ELis, on lennunduse puhul EMP piires kohaldamist pikendatud 2023. aastani. Ühtlasi on seatud kõrgemad ambitsioonid – alates 2021. aastast kohaldatakse käitiste lineaarset vähendustegurit esmakordselt ka lennunduses, mille tulemusena lennunduse LHÜde piirmäär väheneb igal aastal 2,2 % võrra.

ELi HKS-i ülesehitus on püsinud tugevana ka 3. etapi viiendal aastal ning liikmesriikide halduskorraldus on olnud tõhus. Lisaks on suurenenud CO₂-turu läbipaistvus, investorikaitse ja terviklus, kuivõrd uute finantsturueeskirjadega on LHÜd liigitatud finantsinstrumentideks. Olulise sammuna Euroopa CO₂-turu jätkuvaks kaitsmiseks käibemaksupettuste eest on vastu võetud käibemaksudirektiivi muudatus, et jätkata pöördmaksustamise süsteemi käsitleva erandi kohaldamist ka pärast 2018. aasta lõppu.

Kindlustatud ja tugevdatud HKS rõhutab ühtlasi vajadust teha aktiivset koostööd teiste reguleerivate asutuste ja partneritega, kes arendavad välja või haldavad CO₂-turge väljaspool Euroopat.

Komisjon jätkab Euroopa CO₂-turu jälgimist ja esitab järgmise aruande 2019. aasta lõpus.

LISA

1. liide

Tabel 1. Elektrienergiasektori ajakohastamiseks eraldatud tasuta LHÜde arv

Liikmesriik	Liikmesriikide artikli 10c alusel taotletud tasuta LHÜde arv				
	2013	2014	2015	2016	2017
BG	11 009 416	9 779 243	8 259 680	6 593 238	3 812 436
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538
CZ	25 285 353	22 383 398	20 623 005	15 831 329	11 681 994
EE	5 135 166	4 401 568	3 667 975	2 934 380	2 055 614
HU	7 047 255 ⁶⁹	puudub	puudub	puudub	puudub
LT	322 449	297 113	269 475	237 230	200 379
PL	65 992 703	52 920 889	43 594 320	31 621 148	21 752 908
RO	15 748 011	8 591 461	9 210 797	7 189 961	6 222 255
Kokku	133 059 430	100 568 867	87 532 554	65 990 706	46 985 124

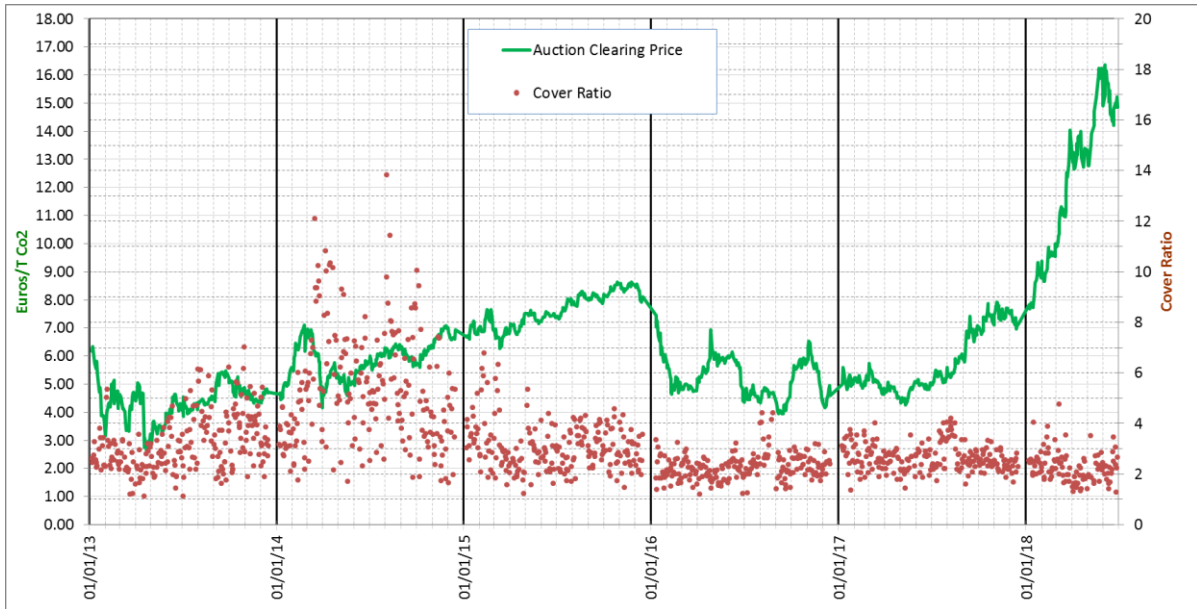
Tabel 2. Aastas tasuta eraldatavate LHÜde maksimaalne kogus vastavalt elektrienergiasektorile ette nähtud erandile täieliku enampakkumise põhimõttest

Liikmesriik	Maksimaalne LHÜde arv aastas							
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Kokku
BG	13 542 000	11 607 428	9 672 857	7 738 286	5 803 714	3 869 143	1 934 571	54 167 999
CY	2 519 077	2 195 195	1 907 302	1 583 420	1 259 538	935 657	575 789	10 975 978
CZ	26 916 667	23 071 429	19 226 191	15 380 953	11 535 714	7 690 476	3 845 238	107 666 668
EE	5 288 827	4 533 280	3 777 733	3 022 187	2 266 640	1 511 093	755 547	21 155 307
HU	7 047 255	0	0	0	0	0	0	7 047 255
LT	582 373	536 615	486 698	428 460	361 903	287 027	170 552	2 853 628
PL	77 816 756	72 258 416	66 700 076	60 030 069	52 248 393	43 355 049	32 238 370	404 647 129
RO	17 852 479	15 302 125	12 751 771	10 201 417	7 651 063	5 100 708	2 550 354	71 409 917
Kokku	151 565 434	129 504 488	114 522 628	98 384 792	81 126 965	62 749 153	42 070 421	679 923 881

⁶⁹ Ungari kasutas artikli 10c kohast erandit ainult 2013. aastal.

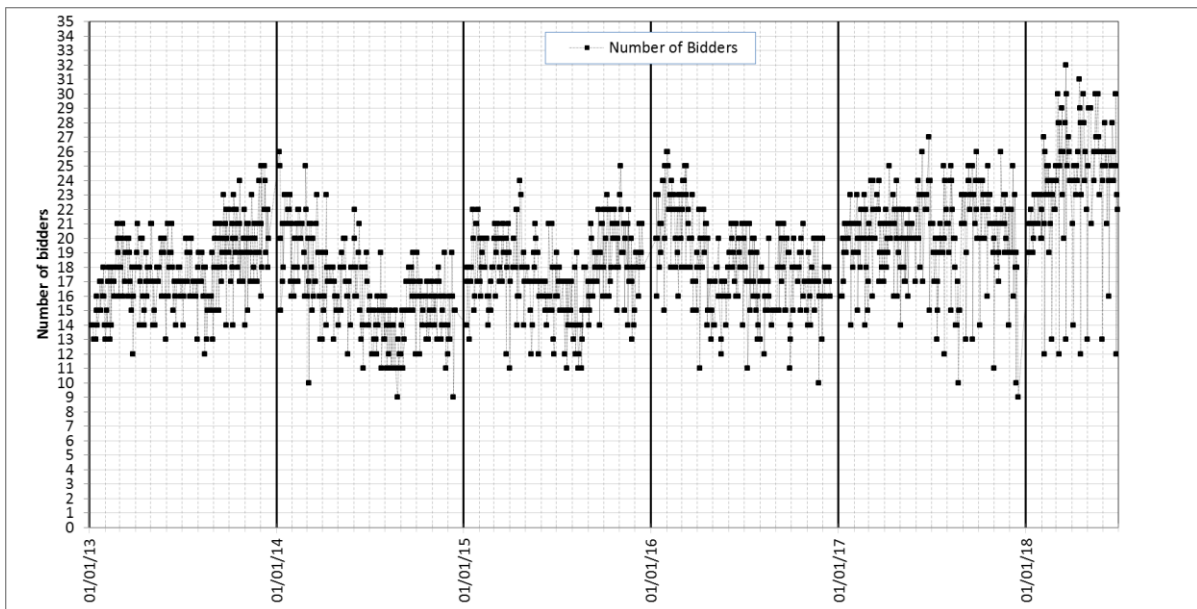
2. liide

Joonis 1. Ülevaade üldiste LHÜde enampakkumistest alates 2013. aastast kuni 30. juunini 2018

— Auction Clearing Price

• Kaetuse määr

3. liide

Tabel 1. Rahvusvaheliste ühikute vahetamise kokkuvõte 2018. aasta juuni lõpu seisuga

2018. aasta juuni lõpu seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud	miljonites	protsentides	30. juuni 2018. aasta seisuga vahetatud rahvusvahelised ühikud	miljonites	protsentides
THVd	243,66	55,91 %	HVÜd	192,07	44,09 %
Hiina	181,41	74,45 %	Ukraina	147,69	76,89 %
India	15,78	6,48 %	Venemaa	32,06	16,69 %
Usbekistan	9,44	3,87 %	Poola	2,82	1,46 %
Brasiilia	5,27	2,16 %	Saksamaa	1,65	0,85 %
Tšiili	3,16	1,30 %	Prantsusmaa	1,24	0,64 %
Korea	2,93	1,20 %	Bulgaaria	0,50	0,26 %
Mehhiko	2,86	1,17 %	Muud	6,11	3,21 %
Muud	22,81	9,36 %			
THVd JA HVÜd KOKKU	435,73	100 %			

4. liide

Tabel 1. Pakkumise ja nõudlusega seotud HKSi elemendid

Element	Pakkumine või nõudlus?	Avaldamine	Ajakohastamised ja ebaselged kohad
2. etapist üle kantud LHÜde koguarv	Pakkumine	CO ₂ -turgu käsitlev aruanne	Ajakohastatud versiooni avaldamist ei kavandata, sest 2. etapp sai läbi. Lõplik arv.
3. etapi LHÜde varajased enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kuulu 2. etapist üle kantud LHÜde hulka. Lõplikud arvud.
Programmi „NER300“ jaoks ette nähtud LHÜd	Pakkumine	EIP veebisait	Aastatel 2012–2014 konverteeriti rahaks 300 miljonit LHÜd. Lõplikud arvud.
Lennundussektori enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kohaldata – kohandamised on kajastatud järgneva aasta mahtudes. 2013. ja 2014. aasta

			enampakkumised toimusid 2015. aastal.
3. etapi enampakkumised	Pakkumine	Kliimameetmete peadirektoraadi veebisait, EEXi ja ICE veebisaidid	Ei kohaldata – seda arvu ei vaadata läbi. Samas LHÜsid, mis jäid enampakkumistel müümata (nt teatavate liikmesriikide enampakkumiste alustamisel toimunud viivituste tõttu, nt EMP ja EFTA riikide puhul), võib müüa enampakkumisel järgnevatel aastatel.
Tasuta eraldamine (riiklikud rakendusmeetmed)	Pakkumine	ELi tehingulogi, tabelid	Neid näitajaid ajakohastatakse kogu aasta jooksul. – Liikmesriigid võivad esitada eelmisi aastaid käsitlevad andmed hilinemisega või siis võib tegelik eraldamine olla algselt ettenähtust väiksem.
Tasuta eraldamine (uute osalejate reserv)	Pakkumine	ELi tehingulogi, tabelid	
Tasuta eraldamine (lennundussektor)	Pakkumine	ELi tehingulogi, liikmesriikide avaldatud eraldamistabelid	ELi tehingulogi annab täpse ülevaate tegeliku eraldamise seisust.
Tasuta eraldamine (artikkel 10c)	Pakkumine	ELi tehingulogi, seisukorratabel	
Heide (paiksed käitised)	Nõudlus	ELi tehingulogi, nõuete täitmise andmed	1. mail avaldatud andmed nõuete täitmise kohta sisaldavad teavet heite ja tagastatud LHÜde kohta nõudeid järgivate käitiste puhul (st käitiste puhul, kes esitavad aruande kõigi asjaomaste aastate kohta). ⁷⁰
Heide (lennundussektor)	Nõudlus		Nõuete täitmist lennundussektori käitajate poolt 2013. ja 2014. aastal hinnati 2015. aastal.
Kehtetuks tunnistatud LHÜd	Nõudlus		CO ₂ -turgu käsitlev aruanne

Tabel 2. Andmete avaldamise ajagraafik

Ajastus	Andmed	Ulatus
1. jaanuar – 30. aprill aastal x	Elektritootmisele tasuta LHÜde eraldamist käsitlevad ajakohastatud	Aasta x–1

⁷⁰ Eelnenud aastate nõuete täitmise andmeid võidakse nt esitamisega hilinemise tõttu tagasiulatuvalt muuta.

	andmed (artikkel 10c)	
1. aprill aastal x	Tõendatud heitkogused Tasuta eraldamine (artikli 10a lõige 5 – riiklikud rakendusmeetmed)	Aasta x-1
1. mai aastal x	Tingimuste täitmise tähtaeg: tõendatud heitkogused ja tagastatud LHÜd	Aasta x-1
Mai/oktoober aastal x	Vahetatud rahvusvahelised ühikud	
Aasta viimane kvartal x	CO ₂ -turgu käsitlev aruanne	Aasta x-1
Jaanuar/juuli aastal x	Uute osalejate reservi olukord – tabel	
ELi tasandil avaldamata	Lennundussektorile tasuta eraldamise andmed avaldatakse liikmesriigi tasandil	

5. liide

Tabel 1. Euroopa Liidu Kohtu otsused, mis on seotud ELi HKS-i toimimisega 2017. aasta juulist kuni 2018. aasta juunini

Kohtuasja ja viitenumber	Asjaomased õigusaktid	Pooled	Kohtuasja taust	Kuupäev	Kohtu järeldus
C-302/17	Direktiiv 2003/87/EÜ	PPC Power a.s. / SK finantsdirektoraat, teatavate maksukohustuste maksubüroo	Eelotsusetaotlus: kas direktiiviga 2003/87/EÜ on kooskõlas selliste tasuta eraldatud LHÜde maksustamine, mis on jäetud kasutamata või mis on üle antud?	12.4.2018	Maks ei ole ELi HKS-i direktiiviga kooskõlas.
C-229/17	Direktiiv 2003/87/EÜ, otsus 2011/278/EL	Evonik Degussa GmbH / DE	Eelotsusetaotlus: kas otsuse 2011/278/EL I lisa tähenduses hõlmab „vesiniku tootmise“ mõiste ka juba gaasisegus sisalduva vesiniku eraldamist?	17.5.2018	Ei, otsuse 2011/278/EL I lisa tähenduses ei hõlma „vesiniku tootmise“ mõiste juba gaasisegus sisalduva vesiniku eraldamist.
Kohtuasi C-577/16	Direktiiv 2003/87/EÜ, otsus 2011/278/EL	Trinseo Deutschland Anlagengesellschaft mbH / DE	Eelotsusetaotlus: kas direktiivi 2003/87/EÜ artikkel 1 hõlmab polümeeride tootmist käitistes, mille tootmisvõimsus ületab 100 tonni? Kui jah, siis kas selline käitis võib saada tasuta eraldisi, isegi kui asjaomane liikmesriik oma siseriiklikes ülevõtmise	28.2.2018	Polümeere, eelkõige polükarbonaati tootev käitis, mis saab kõnesolevaks tootmiseks vajaliku soojuse kolmandalt käitiselt, ei kuulu ELi HKS-i alla, kuna ei tekita otsest CO ₂ heidet.

			õigusaktides seda tegevust ei arvestanud?		
C-572/16	Direktiiv 2003/87/EÜ, otsus 2011/278/EL	INEOS Köln GmbH / DE	Eelotsusetaotlus: kas direktiiviga 2003/87/EÜ ja otsusega 2011/278/EL on kooskõlas, kui Saksamaa määrab käitajatele tähtpäeva tasuta LHÜde eraldamise taotluste esitamiseks riigi pädevale asutusele? Kas esitatud taotlusi saab pärast tähtpäeva möödumist parandada?	22.2.2018	Direktiiv 2003/87/EÜ ja otsus 2011/278/EL ei välista siseriiklike sätteid, millega kehtestatakse tasuta eraldamise taotluse esitamiseks kohustuslik tähtaeg, pärast mida ei saa taotleja oma taotlust parandada.
Kohtuasi C 80/16	Direktiiv 2003/87/EÜ, otsus 2011/278/EL	ArcelorMittal Atlantique et Lorraine / FR keskkonna-, säästva arengu ja energeetikaministeerium	Kuummetalli võrdlusaluse kindlaksmääramise meetodi kehtivus	26.7.2017	Kohus kinnitas kuummetalli ja paagutatud maagi võrdlusaluste kindlaksmääramiseks kasutatava komisjoni meetodika kehtivust (vt ka C-180/15 ja C-506/14).
Kohtuasi C-5/16	Otsus 2015/1814/EL	PL / Euroopa Parlament, ELi nõukogu	PL vaidlustas turustabiilsusreservi loomise otsuse 2015/1814/EL vastuvõtmise protseduuri ja sisu ning taotles selle tühistamist, väites et tegemist on meetmega, mis mõjutab olulisel määral liikmesriigi võimalust valida eri energiaallikate vahel ja määrata oma energiavarustuse üldist struktuuri ning nõukogu pidanuks selle vastu võtma ühehäälselt, vastavalt ELTLi artikli 192 lõike 2 esimesele lõigule.	21.6.2018	Kohus jättis kaebuse rahuldamata.
Kohtuasi C-58/17	Otsus 2011/278/EL	INEOS Köln GmbH / DE	Eelotsusetaotlus: Kas otsuse 2011/278/EL artikli 3 punkti h mõiste „protsessiite kätiseosa“ hõlmab vaid osaliselt oksüdeerunud süsinikku gaasilises olekus või hõlmab see ka osaliselt oksüdeerunud süsinikku vedelas olekus?	18.1.2018	Kohus leidis, et osaliselt oksüdeerunud süsinikku vedelas olekus on võimalik mitte lugeda protsessiiteks.

6. liide

Tabel 1. ELi HKS-i 4. etapi rakendamise seis

Meede	Eesmärk	Õigusakti liik	Kavandatav vastuvõtmise aeg
Kasvuhoonegaaside heite ülekandumise loend	Kehtestada ELi HKS-i 4. etapiks uus kasvuhoonegaaside heite	Delegeeritud õigusakt	2019. aasta esimene kvartal

aastateks 2021–2030	ülekanumise loend vastavalt kriteeriumidele, mille järgi määratakse kindlaks märkimisväärse kasvuhoonegaaside heite ülekanumise ohuga sektorid.		
LHÜde tasuta eraldamise reeglite läbivaatamine aastateks 2021–2030	Vaadata läbi komisjoni otsus 2011/278/EL kogu liitu hõlmavate üleminekueeskirjade kohta, mis käsitlevad tasuta saastekvootide ühtlustatud eraldamist, et kohandada seda vastavalt 4. etapiks kehtestatud uuele õiguslikule raamistikule.	Delegeeritud õigusakt	2018. aasta detsember
Tasuta eraldamise kohandamine tootmismuudatuste puhul	Määrata kindlaks käitistele LHÜde tasuta eraldamise ulatuse kohandamise kasutuselevõtu kord tootmismahude vähemalt 15 %-lise suurenemise või vähenemise puhul kahe aasta keskmise näitaja baasil.	Rakendusakt	2019
LHÜde tasuta eraldamise võrdlusväärtuste ajakohastamine ajavahemikuks 2021–2025	Määrata kindlaks ajakohastatud võrdlusalused ajavahemikuks 2021–2025, lähtudes liikmesriikide 2016. ja 2017. aasta kohta esitatud andmetest.	Rakendusakt	2020
Innovatsioonifondi loomine	Määrata kindlaks innovatsioonifondi toimimise eeskirjad, sealhulgas valikuprotseduurid ja -kriteeriumid.	Delegeeritud õigusakt	2019
Ajakohastamisfondi loomine	Määrata kindlaks ajakohastamisfondi toimimise eeskirjad.	Rakendusakt	2020
Määruse (EL) nr 389/2013 (registrimäärus) läbivaatamine	Kehtestada liidu registrile 4. etapiks nõuded, mille sisuks on LHÜde väljastamise, omamise, üleandmise ja tühistamise jälgimiseks vajalikke ühiseid andmelemente sisaldavad standarditud elektroonilised andmebaasid ning üldsuse juurdepääsu ja konfidentsiaalsuse tagamine.	Delegeeritud õigusakt	2019. aasta esimene kvartal
Määruse (EL) nr 1031/2010 (enampakkumiste määrus) muutmine	Võimaldada müüa enampakkumisel esimesed 50 miljonit innovatsioonifondi LHÜd, mis võetakse 2020. aastal turustabiilsusreservist.	Delegeeritud õigusakt	2018. aasta oktoober
Määruse (EL) nr 1031/2010 (enampakkumiste määrus) läbivaatamine	Vaadata läbi enampakkumismenetluse teatavad aspektid, et rakendada 4. etapi nõuded, võimaldamaks eelkõige innovatsioonifondi ja ajakohastamisfondi LHÜde müüki enampakkumisel, ning võtta arvesse ELi HKS-i LHÜde liigitamist finantsinstrumentideks vastavalt finantsinstrumentide turgude direktiivile 2014/65/EL (MiFID 2).	Delegeeritud õigusakt	2019
Seiret ja aruandlust käsitleva määruse nr	Lihtsustada, täiendada ja täpsustada seire- ja aruandlusreegleid ning	Rakendusakt	2018. aasta neljas kvartal

601/2012 läbivaatamine	vähendada halduskoormust, võttes aluseks 3. etapi rakenduskogemuse.		
Töendamist ja akrediteerimist käsitleva määruse nr 600/2012 läbivaatamine	Lihtsustada, täiendada ja täpsustada akrediteerimis- ja töendamisreegleid ning vähendada halduskoormust nii palju kui võimalik, võttes aluseks 3. etapi rakenduskogemuse.	Rakendusakt	2018. aasta neljas kvartal
ELi HKS-i riigiabi suunised 2021–2030	Vaadata läbi ELi HKS-i riigiabi suunised 4. etapiks, et arvestada muudetud ELi HKS-i direktiivi uusi sätteid laiendatud läbipaistvuse ja aruandluse kohta CO ₂ -ga seotud kaudsete kulude hüvitamise süsteemide puhul.	Komisjoni teatis	2020

Olek
Kavandamisel
Koostamisel
Koostatud

7. liide

Tabel 1. Liikmesriikide panused turustabiilsusreservi 2019. aasta jaanuarist augustini

Liikmesriik/EMP EFTA riik	Panused turustabiilsusreservi⁷¹ (2019. aasta jaanuarist augustini)
Austria	3 956 898
Belgia	6 564 219
Bulgaaria	5 528 107
Horvaatia	1 076 583
Küpros	621 854
Tšehhi Vabariik	10 270 545
Taani	3 560 260
Eesti	1 936 082
Soome	4 753 029
Prantsusmaa	15 563 476
Saksamaa	56 922 669
Kreeka	8 455 757
Ungari	3 410 242
Island	110 959
Iirimaa	2 660 749
Itaalia	26 868 005
Läti	576 962
Liechtenstein	2 483
Leedu	1 194 802
Luksemburg	311 575

⁷¹ Komisjoni teatis C(2018) 2801 final, 15.5.2018, kättesaadav aadressil https://ec.europa.eu/clima/sites/clima/files/ets/reform/docs/c_2018_2801_en.pdf, avaldatud vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. oktoobri 2015. aasta otsusele (EL) 2015/1814 („turustabiilsusreservi otsus“).

Malta	236 516
Madalmaad	9 526 964
Norra	2 209 564
Poola	26 186 345
Portugal	4 318 892
Rumeenia	9 960 187
Slovakkia	3 168 128
Sloveenia	1 051 738
Hispaania	21 772 019
Rootsi	2 304 582
Ühendkuningriik	29 651 746
Kokku	264 731 936